

Міністерство з відновлення,
інфраструктури та транспорту
України

співпраця з
німеччиною
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

KfW

для кожної дитини

edera

БЕЗПЕКА ТА ВІДПОВІДАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВОДИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Місія «Вода»

1–4 класи

5–8 класи

9–11 класи

У цьому матеріалі деякі зображення створені за допомогою ШІ.

Матеріал розроблено на замовлення
Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні.
Продукт є освітнім і призначений для безоплатного
використання. Не для продажу. Усі права на видання,
розповсюдження та використання належать ЮНІСЕФ.

ЗМІСТ

Чого й навіщо ми навчаємо(ся)?	4
---------------------------------------	----------

П'ять напрямів роботи з водою як основа уроку	5
--	----------

1. Безпека та якість води.
2. Відповідальне використання води та практики її збереження.
3. Зв'язок між водою й електроенергією та ефективне використання ресурсів.
4. Розуміння зв'язку між водними практиками та здоров'ям дітей.
5. Практичні навички безпечного поводження з водою під час перебоїв і кризових ситуацій.

Як підготуватися до заняття?	6
-------------------------------------	----------

Сценарії уроків	9
------------------------	----------

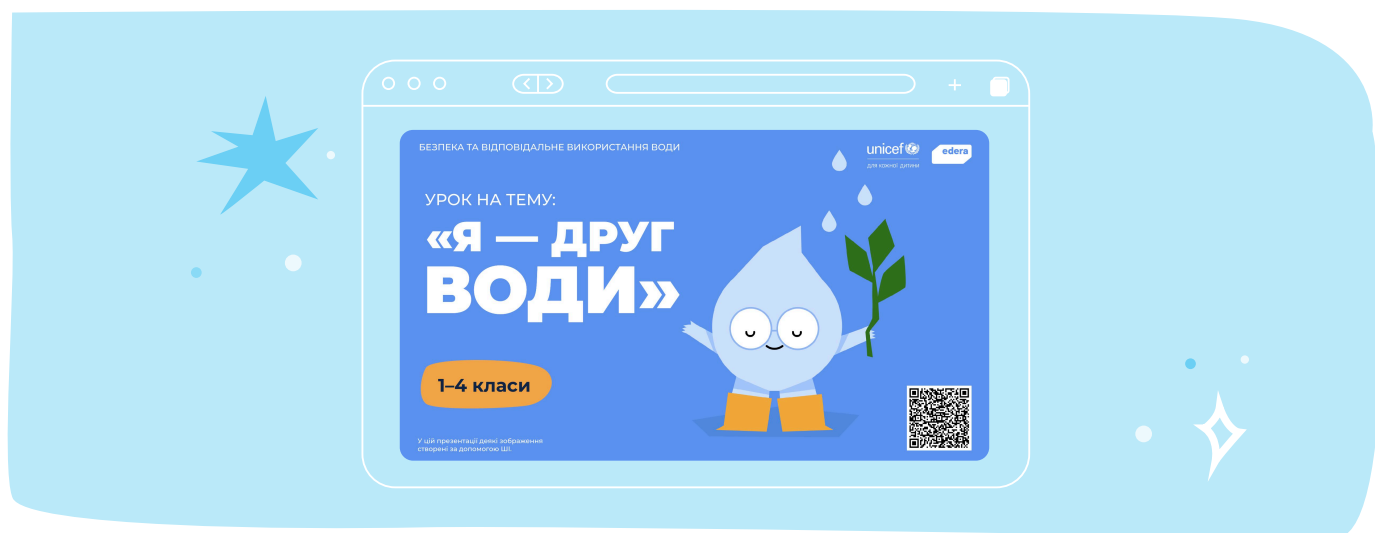
→ Для 1–4 класів	9
→ Для 5–8 класів	38
→ Для 9–11 класів	62

ЧОГО Й НАВІЩО НАВЧАЄМО(СЯ)?

Безпечна вода — це те, що ми часто сприймаємо як звичне та буденне. Але сьогодні у світі 2,2 мільярда людей не мають доступу до безпечної питної води. В Україні, за оцінками на основі національних даних, близько 1,7 мільйона дітей не мають доступу до централізованого водопостачання. Це означає, що для мільйонів людей вода — не просто зручність, а питання здоров'я, безпеки та щоденного життя.

Щоб вода потрапила до нашого дому, вона проходить складний шлях: від природних джерел — через очищення, насоси, труби — до крана. Цей процес потребує ресурсів, зокрема електроенергії.

- ➔ Якщо електрика зникає — зупиняються насоси.
- ➔ Якщо вода забруднена — зростають ризики захворювань.
- ➔ Якщо воду марнувати — витрачається ще більше ресурсів на її подачу та очищення.

Вода, електроенергія, гігієна і здоров'я — тісно пов'язані між собою. Безпечна вода в достатній кількості допомагає дотримуватися гігієни, а це знижує ризики захворювань. Водночас мікробіологічне забруднення води залишається однією з найбільших загроз для здоров'я. Натомість у світі, де формуються правильні водні звички, вода використовується свідомо і безпечно: її не марнують, перевіряють її якість, дотримуються гігієни та знають, як діяти у разі перебоїв.

Такі щоденні дії допомагають зберігати здоров'я, ресурси та роблять громади більш стійкими.

У межах формування екологічно відповідальної поведінки ми створили цей інтерактивний навчальний пакет, щоб допомогти дітям і підліткам зрозуміти цінність води, побачити її зв'язок із повсякденним життям та навчитися діяти безпечно й відповідально.

Простіше кажучи — формувати водні звички, які допомагають берегти ресурси, піклуватися про здоров'я і робити свідомі вибори щодня.

Матеріали розроблені для всіх, хто працює з дітьми й підлітками в закладах освіти, молодіжних центрах, позашкільних установах та інших освітніх середовищах.

П'ЯТЬ НАПРЯМІВ РОБОТИ З ВОДОЮ ЯК ОСНОВА УРОКУ

Ми відкриваємо дітям і підліткам світ простих водних звичок, завдяки яким вони можуть не лише дбати про власне здоров'я, а й розуміти, як вода пов'язана з ресурсами, електроенергією та безпекою життя. Ці важливі щоденні дії базуються на п'яти ключових напрямках свідомого та безпечного поводження з водою.

Безпечна вода та якість води

Кожній людині важливо знати, яку воду можна пити та використовувати. Чиста вода — основа здоров'я, а небезпечна — може спричиняти захворювання.

Відповідальне використання води

Варто використовувати воду ощадливо: не залишати кран відкритим, не витратити більше, ніж потрібно, і пам'ятати, що вода — це обмежений ресурс.

Вода та електроенергія

Щоб вода дійшла до крана, потрібна електроенергія. Коли ми економимо воду, то одночасно зберігаємо й інші ресурси.

Вода і здоров'я

Щоденні звички — миття рук, використання чистої води, гігієна — безпосередньо впливають.

Дії у складних ситуаціях

Якщо вода зникла або її якість викликає сумнів, важливо діяти обережно: звернутися до дорослих, не використовувати небезпечну воду та знати прості правила безпеки.

Щоб навчання було зрозумілим і практичним, ці напрями розкриваються по-різному залежно від вікової групи (для 6–10, 11–14 і 15–17 років) з урахуванням пізнавальних можливостей дітей і підлітків та їхнього досвіду у світі навколо.

- **Для молодших школярів** це означає знайомство з водою через прості, наочні й близькі до щоденного життя ситуації: як розпізнати безпечну воду, навіщо її берегти та які базові звички допомагають дбати про здоров'я.
- **Для учнів 11–14 років** тема подається через кейси, запитання, візуальні схеми й обговорення, щоб вони могли бачити причинно-наслідкові зв'язки між водою, гігієною, здоров'ям, побутом і ресурсами.
- **Для старшокласників** ці самі напрями розкриваються ширше — через аналіз реальних викликів, даних, інфраструктурних залежностей і пошук практичних рішень на рівні людини, школи або громади.

ЯК ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ЗАНЯТТЯ

Цей навчальний пакет побудований як інтегрована освітня система, що допомагає не лише пояснити тему води, а й сформувати конкретні щоденні звички у дітей. Матеріали складаються з кількох взаємопов'язаних компонентів, які створюють цілісний, логічний і практичний урок.

Ознайомтеся зі структурою навчального пакета

Урок побудований як система взаємопов'язаних компонентів:

- **Презентаційний модуль** — готовий навчальний сценарій у візуальному форматі, який веде дитину від зацікавлення до розуміння і далі — до конкретної дії.
- **Сценарій уроку** — готовий методичний супровід для педагогів, який покроково викладає, як пояснити тему якісно, впевнено, відповідно до віку дітей і з фокусом на досягнення конкретного поведінкового результату.
- **Набір активностей** — готові сценарії активностей + комплект роздаткових і візуальних матеріалів + інструкція, як із цим працювати.
- **Водна місія вдома** — короткі практичні завдання для виконання вдома, які допомагають дитині обговорити тему з родиною, застосувати нові знання в побуті та перенести безпечні й відповідальні водні практики в щоденне сімейне життя.
- **Водна обіцянка** — інструмент закріплення конкретної поведінкової дії (коротка фінальна картка, слайд або аркуш-обіцянка, чекліст, який учень / учениця заповнює наприкінці заняття).

→ **Перевірка знань** — коротке оцінювання перед та після заняття, що дозволяє відстежити зміну знань і розуміння учнів.

Ці компоненти працюють разом і допомагають перейти від знань до дій та звичок.

Оберіть презентаційний модуль відповідно до віку учнів

Презентація — це основа заняття та ваш головний інструмент. Вона веде учнів та учениць від зацікавлення до розуміння і далі — до конкретної дії.

У презентації вже закладено:

- візуальні історії та приклади;
- запитання для обговорення;
- інтерактивні елементи;
- логіку переходу між етапами уроку.

Щоб завантажити презентацію, натисніть на заголовок з позначкою активного покликання або проскануйте QR-код.

[Для 1–4 класів](#)

[Для 5–8 класів](#)

[Для 9–11 класів](#)

Ознайомтеся зі сценарієм уроку

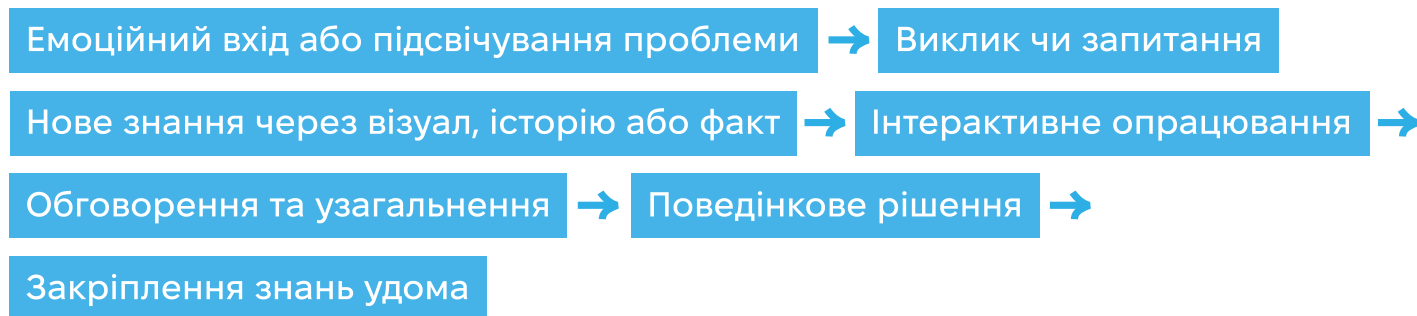
Посібник містить детальний сценарій заняття з поясненнями:

- що і як говорити;
- як проводити активності;
- які запитання ставити;
- які відповіді очікувати.

Це дає змогу провести урок впевнено, логічно та відповідно до віку дітей.

Зрозумійте логіку уроку

Кожне заняття побудоване як послідовність етапів:

Підготуйте формат проведення

Заняття не потребує складних матеріалів або великої кількості друку. Ви можете працювати лише з презентацією; використовувати усні відповіді, обговорення, рух і прості дії; за потреби додати окремі аркуші («Водна місія вдома», творчий аркуш).

Такий підхід дозволяє проводити уроки екологічно, з мінімальним використанням ресурсів і максимальним залученням дітей.

Продумайте завершення уроку

Фінал заняття — це не просто підсумок, а перехід до дії:

- учні й учениці обирають власну водну звичку;
- отримують домашню місію;
- залучають родину до теми;
- переносять нову практику у щоденне життя.

Важливо: мета уроку — не лише пояснити тему води, а допомогти дітям зробити один конкретний крок у поведінці.

За потреби вчитель або вчителька може самостійно розподілити матеріали презентації на кілька окремих уроків і опрацьовувати їх поблочно відповідно до віку дітей, доступного навчального часу та потреб класу.

Міністерство з відновлення,
інфраструктури та транспорту
України

співпраця з
німеччиною
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

KFW

для кожної дитини

edera

СЦЕНАРІЙ УРОКУ ДЛЯ 1–4 КЛАСІВ

Місія «Вода»

Я — друг води

[Завантажити
презентацію](#)

КЛЮЧ ДО УРОКУ

Кожне заняття побудоване як послідовність етапів

Допоможіть дітям зрозуміти, чому вода важлива для життя, і навчіть їх простих щоденних водних звичок на близьких для них прикладах. Покажіть, як розпізнавати безпечну і небезпечну воду, поясніть, чому воду потрібно берегти, та навчіть базових правил безпечного користування водою у повсякденні.

Формат роботи

Сюжетно-ігрове навчання + навчальний компонент + практичні дії.

Методична ідея

Вода подається як важлива частина щоденного життя дитини, її потрібно берегти, безпечно використовувати та цінувати.

Підхід до навчання

- Вхід у тему через історію, персонажа або близьку дитині ситуацію.
- Поеднання візуального пояснення, гри, короткого обговорення та простої практичної дії.
- Акцент на формуванні базових навичок безпечного й відповідального поводження з водою.
- Формування базових дій у разі відсутності або сумнівної якості води (звернення до дорослих, безпечна поведінка, ощадливе використання).
- Завершення заняття маленьким особистим рішенням або водною обіцянкою.

Діти молодшого шкільного віку найкраще сприймають нову інформацію через образ, історію, гру, повторювану дію та емоційне залучення. Саме тому тема води подається через персонажа, візуальні сюжети, короткі практичні завдання й прості поведінкові рішення. Такий формат допомагає **не лише зрозуміти зміст, а й перенести його у щоденні звички дитини.**

Очікувані результати

Після заняття учень / учениця:

- ✓ розуміє базове значення води для життя, здоров'я і щоденних потреб;
- ✓ розпізнає прості безпечні та небезпечні дії, пов'язані з водою;
- ✓ називає кілька способів відповідального використання води;
- ✓ обирає одну водну обіцянку для себе;
- ✓ звертається до дорослих у разі сумніву щодо води;
- ✓ розуміє, що не можна використовувати воду з незнайомих або сумнівних джерел;
- ✓ знає, що воду потрібно використовувати ощадливо.

ВХІДНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Під час заняття проведіть коротке вхідне оцінювання за допомогою цього тесту. Роздайте дітям аркуші, на яких вони зазначають усі правильні відповіді. Вказувати ім'я чи інші персональні дані не потрібно. Зберіть аркуші та підрахуйте кількість учнів та учениць, які дали правильну відповідь.

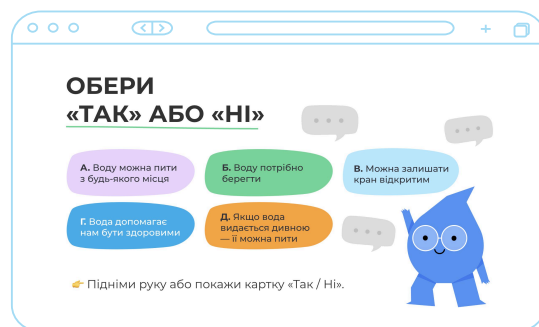

Результати введіть у [звітну форму](#).

Якщо заняття проходить онлайн, діти можуть написати відповіді або на аркушах, надіславши фото, або в чаті. Також ви можете використати будь-який інший доступний інструмент опитування.

Обери «Так» або «Ні»:

1. Воду можна пити з будь-якого місця.
2. Воду потрібно берегти.
3. Можна залишати кран відкритим.
4. Вода допомагає нам бути здоровими.
5. Якщо вода має дивний вигляд — її можна пити.

Підніми руку або покажи картку «Так / Ні».

Правильні відповіді:

1. ❌ Ні

2. ✅ Так

3. ❌ Ні

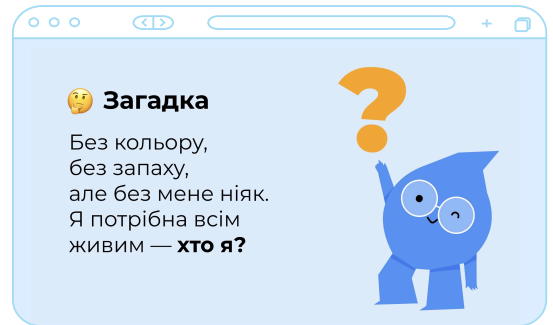
4. ✅ Так

5. ❌ Ні

Мета етапу: зацікавити дітей, викликати емоцію та підвести до усвідомлення важливості води через близький досвід.

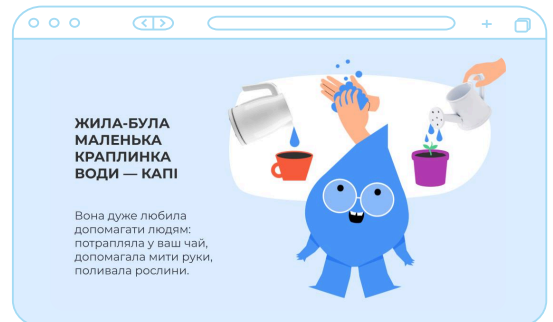
Загадайте загадку: «Без кольору, без запаху, але без мене ніяк. Я потрібна всім живим — хто я?».

Правильна відповідь: вода.

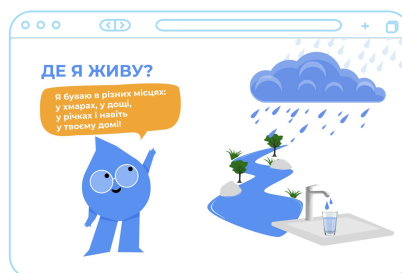
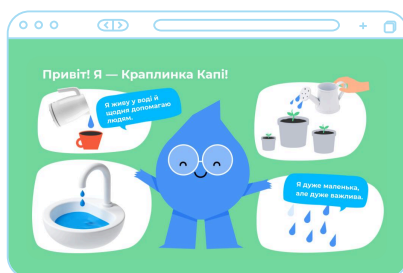

Створіть емоційний настрій через історію.

Розкажіть коротку історію: «Жила-була маленька краплинка води — Капі. Вона дуже любила допомагати людям: потрапляла у ваш чай, допомагала мити руки, поливала рослини».

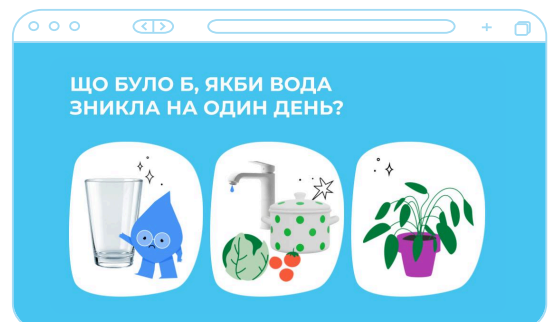

Покажіть історію про Краплинку Капі в презентації.
Поставте проблемне запитання

Запитайте дітей:

«Що було б, якби вода зникла на один день?».

Очікувані відповіді:

не було б що пити; не можна було б помити руки; не було б чаю / їжі;
рослини зів'яли б; було б брудно; не можна було б помитися.

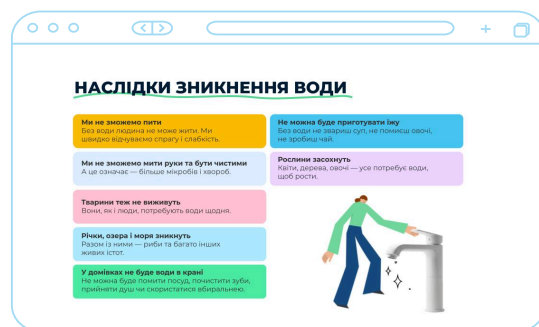
Підтримуйте будь-які відповіді, уточнюйте: «А ще? Що сталося б у школі? А вдома?».

Поясніть дітям, що вода потрібна не лише для пиття. Вона допомагає нам дбати про здоров'я, готувати їжу, підтримувати чистоту, доглядати за рослинами й тваринами.

Запропонуйте учням та ученицям

розглянути наслідки відсутності води та обговорити, як це може вплинути на їхнє життя вдома, у школі та в природі.

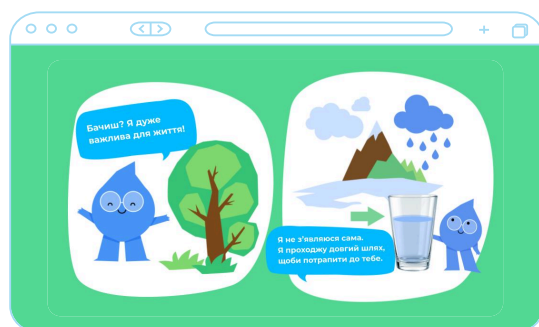
Підведіть дітей до висновку, що вода є важливим ресурсом для всіх живих істот, тому її потрібно берегти та використовувати відповідально.

Продемонструйте слайд і поясніть дітям, що вода є важливою для всіх живих істот. Зверніть увагу, що вода не з'являється в крані сама по собі — вона проходить довгий шлях від природних джерел до наших домівок.

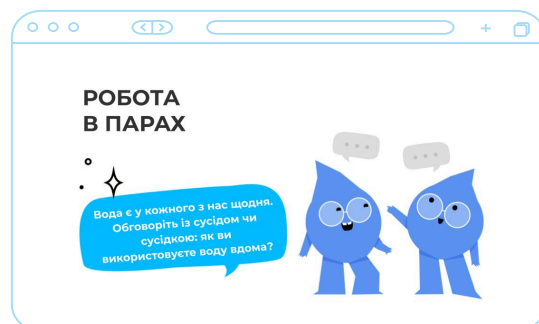
Підведіть учнів та учениць

до висновку, що воду потрібно берегти та використовувати відповідально.

Запропонуйте учням та ученицям

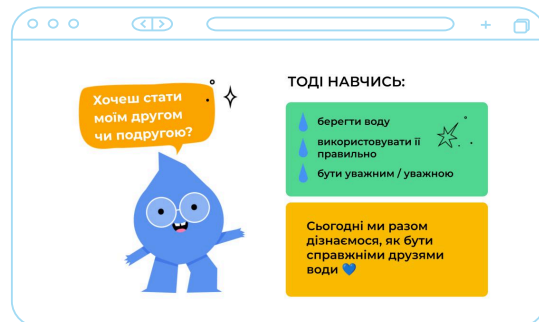
обговорити в парах, як вони використовують воду вдома щодня. Попросіть назвати якомога більше прикладів: пиття, приготування їжі, миття рук, прибирання, догляд за рослинами чи тваринами.

Після обговорення заслухайте кілька відповідей і підкресліть, що вода є важливою частиною нашого повсякденного життя.

Прочитайте звернення Краплинки

та обговоріть із дітьми, що означає бути справжнім другом води.
Разом сформулюйте прості правила.
Поясніть, що саме цього вони навчатимуться під час заняття.

Підведіть учнів та учениць до теми уроку: «Вода — це наш щоденний помічник. Сьогодні ми дізнаємося, як бути справжніми друзями води: як її берегти, як користуватися безпечно і чому вона така важлива».

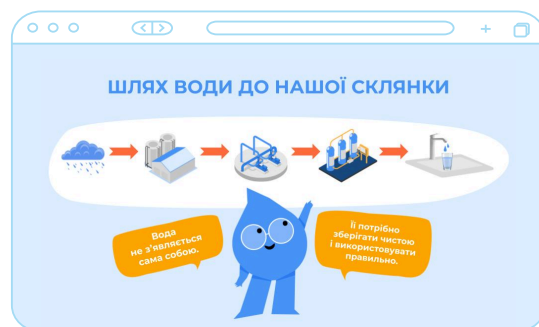
Цікавий факт

«Ви знали, що людина не може прожити без води навіть кілька днів? А ще — вода потрібна не тільки людям, а й рослинам, тваринам і навіть містам!».

2 ВІЗУАЛЬНЕ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ТЕМОЮ

Мета етапу: допомогти дітям побачити, як вода потрапляє до них у щоденному житті, та зрозуміти, що цей процес залежить від різних ресурсів.

Покажіть дітям шлях води: хмара → річка → очищення → насос чи труби → кран → склянка

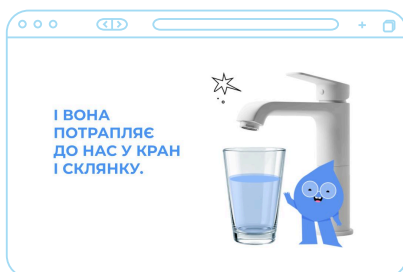
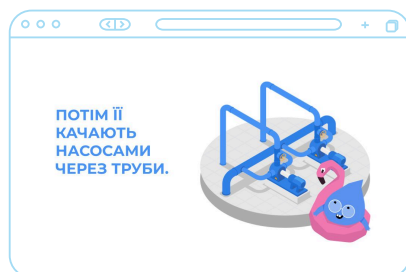
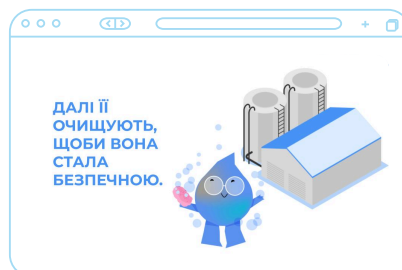
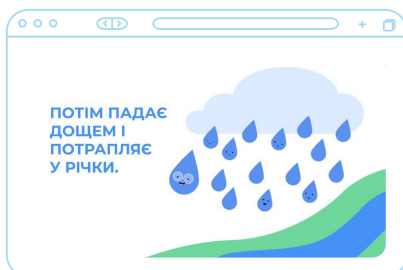
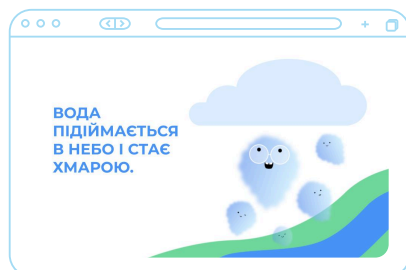

Поясніть простими словами: «Вода не з'являється в крані сама. Вона проходить довгий шлях, перш ніж потрапити до нас».

Пройдіть шлях разом із дітьми

Поступово пояснюйте:

- «Вода підіймається в небо і стає хмарою».
- «Потім падає дощем і потрапляє у річки».
- «Далі її очищують, щоб вона стала безпечною».
- «Потім її качають насосами через труби».
- «І вона потрапляє до нас у кран і склянку».

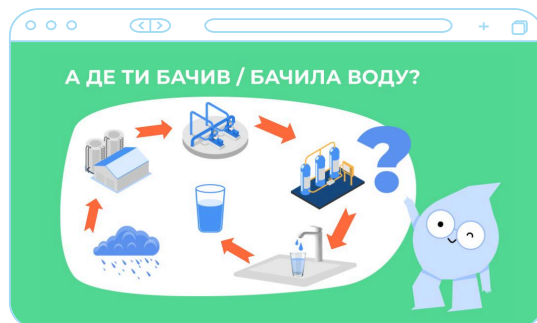

Запитайте дітей:

«А де ти бачив / бачила воду?».

Очікувані відповіді:

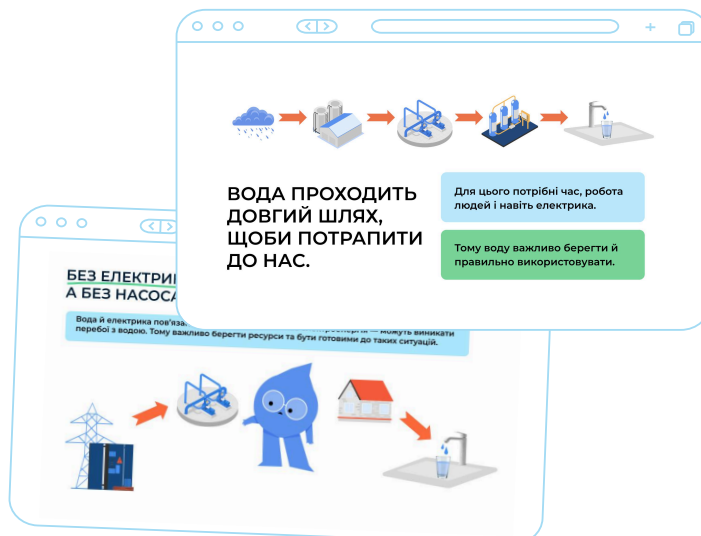
дощ; річка; кран; склянка.

Додайте простий

причинно-наслідковий зв'язок

Поясніть: «Щоб вода дійшла до крана, потрібна електрика. Без електрики не працює насос. А без насоса вода не доходить до будинку».

Використайте картки-послідовності

Запропонуйте дітям розкласти картки «Шлях води» у правильному порядку або проговорити послідовність разом.

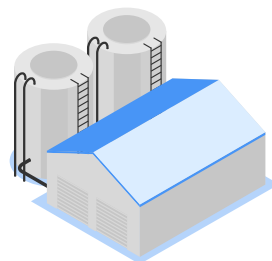
Хмара

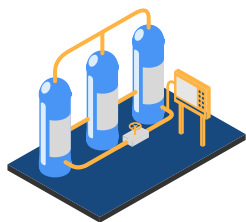
Річка

Очищення

Насос / труби

Кран

Склянка

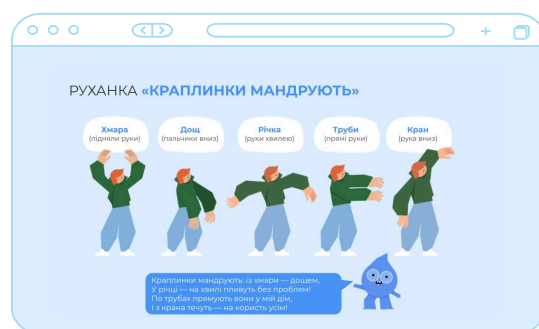

Руханка «Краплинки мандрують»

Запропонуйте дітям відтворити шлях води за допомогою руханки:

- хмара (підняли руки);
- дощ (пальчики вниз);
- річка (руки хвилюю);
- труби (прямі руки);
- кран (одна рука вниз, інша — вверху).

Поясність: «Вода постійно рухається і проходить довгий шлях».

Рольова ситуаційна вправа

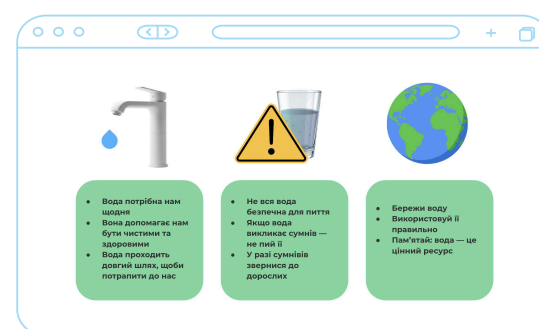
Запитайте: «Ви хочете пити, але вода видається дивною. Що ви зробите?».

Очікувані дії дітей:

розігрують сценку;
показують правильну поведінку;
відповідають, що запитають у дорослих.

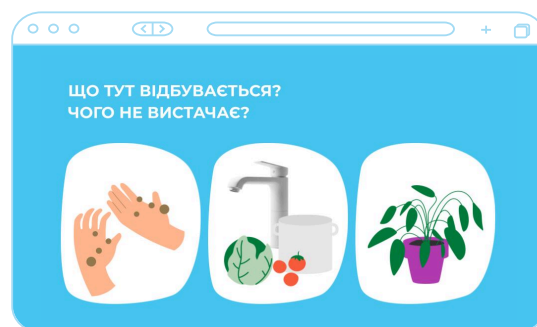

Продемонструйте дітям зображення та поясніть, що вода потрібна людям, тваринам і рослинам щодня. Без води ми не можемо підтримувати чистоту, готувати їжу, доглядати за рослинами та виконувати багато звичних справ. Відсутність води впливає не лише на людей, а й на все живе навколо нас.

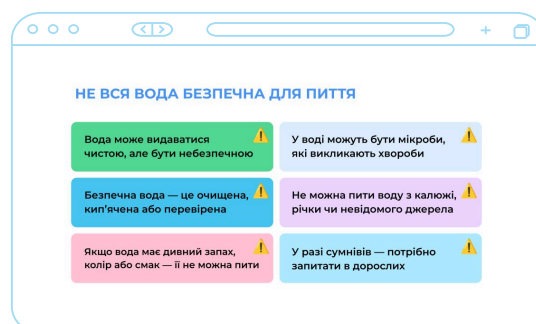
Після цього **запропонуйте учням та ученицям** розглянути малюнки й обговорити їх.

Поставте запитання: «Що тут відбувається? Чого не вистачає? Що зміниться, якщо не буде води?». Допоможіть дітям встановити зв'язок між відсутністю води та її наслідками у повсякденному житті.

Поясніть дітям, що не вся вода безпечна для пиття.

- Вода може видаватися чистою, але бути небезпечною.
- У воді можуть бути мікроби, які викликають хвороби.
- Безпечна вода — це очищена, кип'ячена або перевірена.

- ➔ Не можна пити воду з калюжі, річки чи невідомого джерела.
- ➔ Якщо вода має дивний запах, колір або смак — її не можна пити.
- ➔ У разі сумнівів — потрібно запитати дорослих.

Формула для дітей:

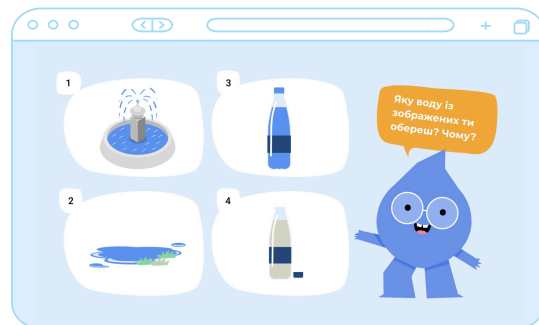
«Чиста на вигляд ≠ безпечна для пиття»

Інтерактив «Яку воду обереш?»

Запропонуйте дітям розглянути зображення та обрати воду, яку вони вважають безпечною для пиття.

Попросіть пояснити свій вибір і обговоріть, чому не всю воду можна пити.

Запитання: Яку воду ти обереш? Чому?

Очікувані відповіді:

чиста питна або бутельована вода; забруднену воду та воду з відкритих водойм пити не можна.

Проведіть гру «Так чи ні»

Прочитай ситуацію та обери:

- ✓ «Так» — якщо це правильна дія;
- ✗ «Ні» — якщо це неправильна дія.

[Перейти до інтерактиву](#)

Адаптація до віку. Для учнів і учениць 1 класу ситуації зачитує педагог, а діти обирають відповідь «Так» або «Ні» усно, картками чи жестами. Учні 2–4 класів можуть самостійно читати завдання та виконувати вправу в парах, групах або індивідуально.

3 ІНТЕРАКТИВНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ТА ЗАКРІПЛЕННЯ

Мета етапу: допомогти дітям узагальнити побачене й почуте та запам'ятати 1–2 прості правила про безпечне й відповідальне користування водою.

Запитайте дітей, що головне вони зрозуміли про воду

Що найважливіше ми сьогодні дізналися?

Яке правило про воду ми можемо запам'ятати?

Що потрібно робити, якщо вода видається дивною або її немає?

Очікувані відповіді:

воду треба берегти; не вся вода безпечна; треба мити руки чистою водою; якщо вода дивна — треба сказати дорослим; воду не можна марнувати.

Озвучте важливі моменти уроку

Після відповідей дітей узагальніть їх у короткі, чіткі й практичні фрази. Саме їх діти мають запам'ятати після заняття.

- ✓ Безпечну воду потрібно правильно використовувати.
- ✓ Вода допомагає нам бути здоровими.
- ✓ Воду важливо берегти.
- ✓ Якщо вода сумнівна або її немає, потрібно діяти обережно.

Пов'яжіть повідомлення з життям дитини

Поясніть дуже просто:

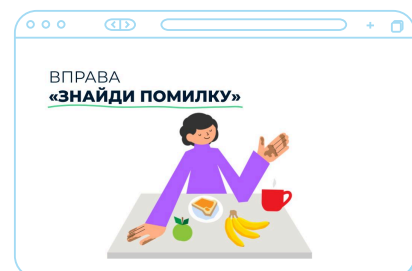
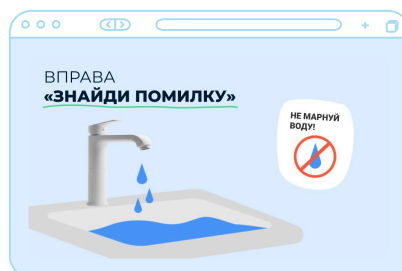
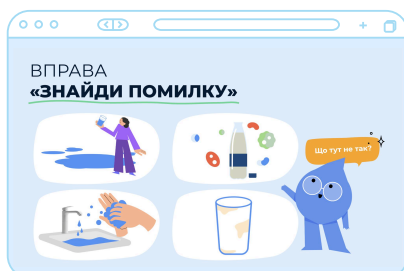
- коли ми п'ємо безпечну воду й миємо руки, то дбаємо про здоров'я;
- коли не залишаємо кран відкритим, ми бережемо воду;
- коли бачимо підозрілу воду, ми не ризикуємо, а звертаємося до дорослих;
- коли зникає світло, іноді може зникнути й вода, бо насоси не працюють без енергії.

Вправа «Знайди помилку»

Покажіть ілюстрації: дитина п'є воду з незнайомого джерела; відкритий кран; брудні руки перед їдою.

Запитайте: «Що тут не так?».

Очікувані відповіді:

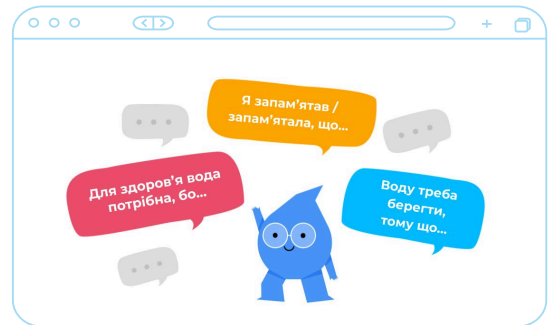
не можна пити таку воду; треба закрити кран; треба помити руки.

Поясніть дітям: «Іноді важливо вміти помітити помилку, щоб не нашкодити собі».

Закріпіть через повторення

Запропонуйте дітям повторити основні повідомлення разом або завершити фрази:

- Я запам'ятав / запам'ятала, що...
- Для здоров'я вода потрібна, бо...
- Воду треба берегти, тому що...

Очікувані відповіді:

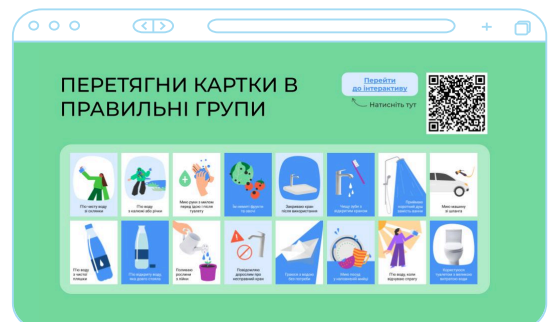
вода потрібна для життя; вода допомагає бути чистими;
не всю воду можна пити; воду треба берегти, бо вона дуже важлива.

Інтерактив «Сортування карток»

Роздайте або покажіть картки. Категорії:

- Безпечно / Небезпечно;
- Бережемо / Марнуємо.

Поясніть: «Ми вчимося розрізняти правильні й небезпечні дії».

[Перейти до інтерактиву](#)

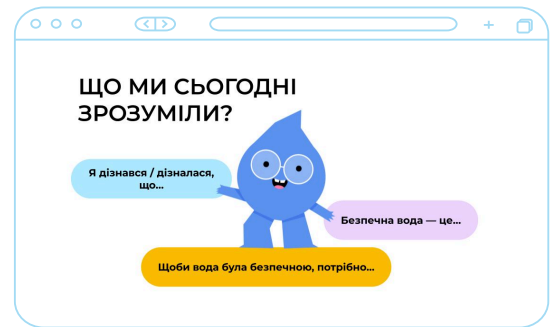

ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ЗАНЯТТЯ

Мета етапу: закріпити знання через активну участь дітей, щоб вони не лише почули, а спробували застосувати нову інформацію у простих ситуаціях.

Підведіть до практичного висновку

Скажіть дітям, що сьогоднішній урок не лише про знання, а й про дії: безпечна вода допомагає здоров'ю, гігієна пов'язана з водою, а відповідальне користування водою — це корисна щоденна звичка. Саме до такого переходу від розуміння до дії веде логіка заняття.

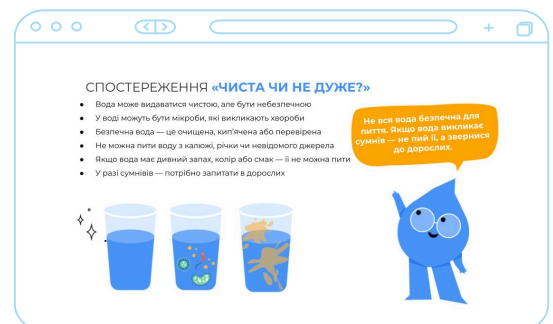
Підсумуйте: «Вода дуже важлива для життя і здоров'я. Не вся вона безпечна, тому потрібно бути уважними. Воду важливо берегти, бо вона цінна і потрібна всім».

Спостереження «Чиста чи не дуже?»

Мета: показати дітям, що вода може мати різний вигляд, але самостійно визначати, чи можна її пити, — не вдасться.

Матеріали:

- чиста вода;
- 2 прозорі склянки;
- вода з невеликою кількістю землі / піску / чаю;
- серветка або білий аркуш як фон.

Хід спостереження

1. Покажіть дітям дві склянки.

- В одній — чиста прозора вода.
- В іншій — каламутна вода.

2. Запитайте дітей:

- Яка вода видається чистою?
- Яка вода видається підозрілою?
- Чи можна пити воду, якщо вона каламутна?
- Що потрібно зробити, якщо вода має дивний колір, запах або вигляд?

Очікувані відповіді:

чиста вода прозора; каламутну воду пити не можна; треба запитати в дорослих; не можна пити воду з невідомого місця.

Поясніть дітям: «Навіть якщо вода видається чистою, це не завжди означає, що вона безпечна. Там можуть бути невидимі мікроби. Тому воду для пиття потрібно брати лише з безпечного джерела або запитувати в дорослих».

Висновок. Не вся вода безпечна для пиття.

Якщо вода викликає сумнів — не пийте її, а зверніться до дорослих.

Рефлексія «Що ми запам'ятали про воду?»

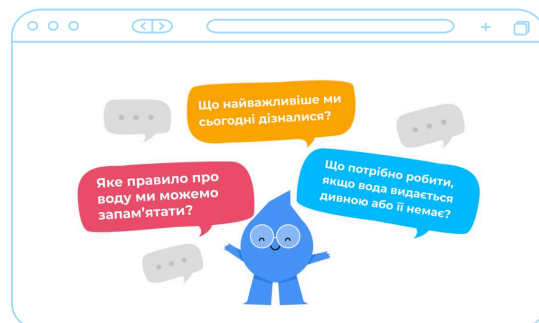
Запропонуйте учням та ученицям

пригадати найважливіші думки уроку.

Обговоріть запитання на слайді та заохочуйте дітей відповідати власними словами.

Підведіть клас до висновку,

що вода є важливим ресурсом, її потрібно берегти, використовувати безпечно та звертатися до дорослих у разі сумнівів щодо якості води.

5 ПОВЕДІНКОВЕ ЗАКРІПЛЕННЯ (ВОДНА ОБІЦЯНКА)

Мета етапу: допомогти дитині перейти від розуміння теми до конкретної особистої дії та обрати одну просту водну звичку, яку вона готова виконувати після заняття.

На цьому етапі **важливо показати дітям**, що знання про воду мають продовження у щоденному житті. Навіть одна маленька дія — це вже внесок у безпечне й відповідальне користування водою.

Поясніть дітям сенс водної обіцянки: «Ми сьогодні багато говорили про воду, здоров'я, безпеку і корисні звички. А тепер час обрати одну маленьку дію, яку ви зможете робити вже від сьогодні. Це і буде ваша водна обіцянка».

Покажіть або роздайте картку

«Моя водна обіцянка»

Запропонуйте дітям обрати одну дію або придумати свою: «Оберіть 1–3 дії, які будете виконувати щодня».

Сьогодні я обіцяю...

Безпека

- ✓ Я буду пити лише чисту та безпечну воду
- ✓ Я не буду пити воду з незнайомих місць
- ✓ Я скажу дорослим, якщо вода видається дивною
- ✓ Я буду користуватися чистою склянкою

Ощадливість

- ✓ Я буду закривати кран після використання
- ✓ Я не буду залишати воду текти просто так
- ✓ Я буду використовувати стільки води, скільки потрібно
- ✓ Я буду берегти воду вдома

Гігієна

- ✓ Я буду мити руки з милом
- ✓ Я буду мити руки перед їдою
- ✓ Я буду мити фрукти та овочі
- ✓ Я буду користуватися чистою водою для гігієни

У школі та вдома

- ✓ Я буду берегти воду в школі
- ✓ Я буду нагадувати іншим закривати кран
- ✓ Я допомагатиму дорослим помічати, коли вода марнується

Мій підпис:

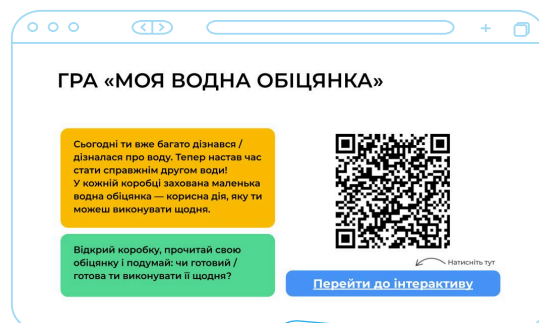
Або проведіть інтерактивну гру

«Моя водна обіцянка»

Сьогодні ви вже багато дізналися про воду. Тепер настав час стати справжніми друзями води! У кожній коробці захована маленька водна обіцянка — корисна дія, яку кожен з вас може виконувати щодня.

Відкрийте коробку, прочитайте свою обіцянку і подумайте: чи готові ви виконувати її щодня?

[Перейти до інтерактиву](#)

Варіанти для коробок

- Я буду закривати кран після використання
- Я буду пити лише чисту воду
- Я буду мити руки з милом
- Я не буду залишати воду текти просто так
- Я буду мити фрукти перед їдою
- Я скажу дорослим, якщо вода видаватиметься дивною
- Я буду користуватися чистою склянкою
- Я буду берегти воду вдома
- Я буду берегти воду в школі
- Я не буду пити воду з незнайомих місць
- Я буду використовувати стільки води, скільки потрібно
- Я нагадаю іншим закрити кран

Завдання після відкриття

Запитайте дітей:

- чому ця обіцянка важлива?
- чи легко її виконувати?
- коли ви почнете це робити?

Підведіть до фіналу гри:

«Оберіть одну особисту обіцянку. Саме з маленьких дій починаються великі зміни».

Запропонуйте завершити фразу. «Від сьогодні я буду...».

Очікувані відповіді:

закривати кран; мити руки перед їдою; не пити воду з незнайомих місць; берегти воду вдома.

Дайте дітям час на вибір

Допоможіть тим, кому складно обрати:

- нагадайте приклади з уроку;
- запитайте, яке правило сподобалося найбільше;
- запропонуйте вибрати те, що дитина вже може зробити самостійно.

Створіть спільний класний постер «Наші водні обіцянки»

Запропонуйте дітям:

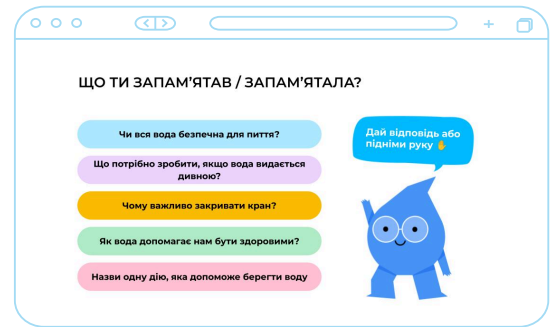
- прикріпити свою картку на постер;
- або коротко назвати свою обіцянку вголос.

Підсумуйте: «Не потрібно обирати багато. Одна корисна звичка — це вже дуже важливо. Головне, щоб ваша обіцянка була справжньою — такою, яку ви зможете виконувати. Саме з таких маленьких дій починається справжня турбота про воду».

Що ти запам'ятав / запам'ятала?

Обери правильну відповідь:

- Чи вся вода безпечна для пиття?
- Що потрібно зробити, якщо вода видається дивною?
- Чому важливо закривати кран?
- Як вода допомагає нам бути здоровими?
- Назви одну дію, яка допоможе берегти воду.

Дай відповідь або підними руку.

Правильні відповіді:

1. ❌ Ні, не вся вода безпечна
2. ✅ Не пити та звернутися до дорослих
3. ✅ Щоб не марнувати воду
4. ✅ Вода підтримує роботу організму, допомагає бути бадьорими, добре почуватися та зміцнювати імунітет.
5. ✅ Будь-яка правильна дія (закривати кран, економити воду тощо)

6 ВОДНА МІСІЯ ВДОМА

Мета етапу: перенести знання з уроку у повсякденне життя дитини, залучити родину до обговорення теми води та закріпити одну корисну водну звичку.

Дії вчителя / вчительки

Пояснить, що місія продовжується вдома: «Сьогодні ви стали друзями води. А тепер ваша місія продовжиться вдома — разом із родиною!».

Озвучте завдання простими кроками. Запропонуйте дітям виконати їх разом із дорослими.

Водна місія вдома

- Порахуйте, де вдома використовують воду (наприклад: кухня, ванна кімната, полив рослин).
- Знайдіть два способи берегти воду у вашій родині (наприклад: закривати кран, не залишати воду текти).
- Обговоріть, яку воду можна вважати безпечною (яку воду можна пити, а яку — ні).
- Намалюйте або розкажіть: «Як моя сім'я дбає про воду».

Очікувані дії учнів / учениць:

- спостерігають, як використовується вода вдома;
- обговорюють тему з батьками або іншими дорослими;
- знаходять прості рішення для економії води;
- виконують творче завдання (малюнок або розповідь).

Поясніть дітям: «Не потрібно писати багато — головне помітити й обговорити. Спробуйте разом із родиною знайти хоча б два способи берегти воду. Наступного разу ви зможете розповісти, що вам вдалося помітити або змінити».

Методичний акцент:

- завдання має бути простим і посильним;
- виконується разом із дорослими;
- спрямоване на реальне життя, а не лише знання; допомагає сформувати одну конкретну звичку.

Очікуваний результат

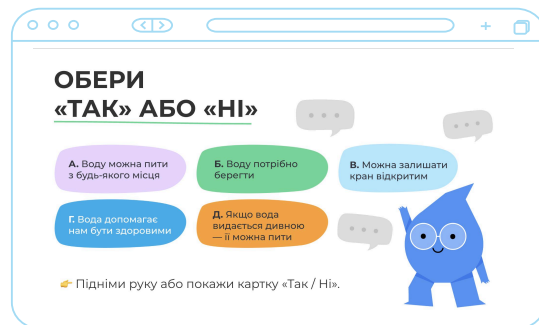
Після виконання домашньої місії дитина:

- бачить, як вода використовується у повсякденному житті;
- розуміє, як її можна берегти;
- обговорює тему з родиною;
- закріплює практичну водну звичку.

Фінальна репліка: «Пам'ятайте: навіть маленькі щоденні звички допомагають берегти воду!».

ВИХІДНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Проведіть з учнями та ученицями вихідне оцінювання, використовуючи ті самі запитання, що й на початку заняття. Порівняйте результати вхідного та вихідного оцінювання, щоб визначити рівень засвоєння матеріалу.

Після уроку внесіть отримані дані до [звітної форми](#).

ДОДАТКОВО ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ / ВЧИТЕЛЬКИ

Ці матеріали не є обов'язковою частиною уроку, але можуть підсилити заняття, урізноманітнити його, допомогти адаптувати до можливостей класу або ж стати частиною домашнього продовження.

Домашній експеримент

«Скільки води ми можемо зберегти?»

Мета: побачити, що навіть маленька звичка закривати кран допомагає берегти воду.

Що потрібно?

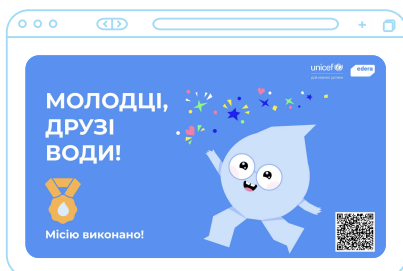
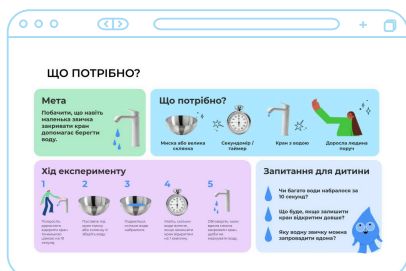
Миска або велика склянка; секундомір або таймер; кран з водою; доросла людина поруч.

Хід експерименту

1. Попросіть дорослого відкрити кран тоненькою цівкою на 10 секунд.
2. Поставте під кран миску або склянку й зберіть воду.
3. Подивіться, скільки води набралось.
4. Уявіть, скільки води витече, якщо залишити кран відкритим на 1 хвилину.
5. Обговоріть: коли вдома можна закривати кран, щоб не марнувати воду.

Запитання

- Чи багато води набралось за 10 секунд?
- Що буде, якщо залишити кран відкритим довше?
- Яку водну звичку можна запровадити вдома?

Висновок:

якщо закривати кран, коли вода не потрібна, ми щодня допомагаємо берегти воду.

ДОДАТКОВІ ДРУКОВАНІ МАТЕРІАЛИ

Мета: закріпити тему через візуальні підказки та творчі завдання.

За можливості використайте:

- плакат про правила гігієни;
- короткі пам'ятки про безпечне користування водою;
- розмальовки або прості творчі аркуші;
- картки з правилами «Бережемо воду».

Методичний акцент:

- ці матеріали додаткові, а не обов'язкові;
- урок можна повноцінно провести лише з презентацією та усною взаємодією;
- обирайте активності залежно від часу, простору та ресурсів;
- головне — не кількість матеріалів, а розуміння і дії дітей.

КОРОТКА ПАМ'ЯТКА ПРО БЕЗПЕЧНЕ КОРИСТУВАННЯ ВОДОЮ

1

Пий лише чисту воду.

Використовуй воду з перевіреного джерела або ту, яку дозволили пити дорослі.

2

Не пий воду з невідомих місць.

Не можна пити воду з калюж, річок, озер, фонтанів чи відкритих посудин.

3

Мий руки чистою водою.

Особливо перед їдою, після прогулянки, туалету та контакту з тваринами.

4

Обережно з гарячою водою.

Не відкривай гарячий кран без дозволу дорослих, щоб не обпектися.

5

Не грайся з водою у ванній чи біля крана.

Мокра підлога може бути слизькою, тому можна впасти й травмуватися.

6

Тримай електроприлади якомога далі від води.

Фен, зарядку, телефон, подовжувачі та інші прилади не можна використовувати біля води.

7

Вода потрапляє до оселі завдяки електроенергії.

Коли ми не витрачаємо воду даремно, ми також допомагаємо економити електроенергію.

8

Якщо вода має дивний запах, колір або смак — не пий її. Обов'язково скажи про це дорослим.

**ПАМ'ЯТАЙ: ВОДА ПОТРІБНА ДЛЯ ЖИТТЯ, АЛЕ
КОРИСТУВАТИСЯ НЕЮ ТРЕБА УВАЖНО Й БЕЗПЕЧНО.**

ДОДАТОК ДО СТОРІНКИ 23

Сьогодні я обіцяю...

Безпека

- ✓ Я буду пити лише чисту та безпечну воду
- ✓ Я не буду пити воду з незнайомих місць
- ✓ Я скажу дорослим, якщо вода видається дивною
- ✓ Я буду користуватися чистою склянкою

Ощадливість

- ✓ Я буду закривати кран після використання
- ✓ Я не буду залишати воду текти просто так
- ✓ Я буду використовувати стільки води, скільки потрібно
- ✓ Я буду берегти воду вдома

Гігієна

- ✓ Я буду мити руки з милом
- ✓ Я буду мити руки перед їдою
- ✓ Я буду мити фрукти та овочі
- ✓ Я буду користуватися чистою водою для гігієни

У школі та вдома

- ✓ Я буду берегти воду в школі
- ✓ Я буду нагадувати іншим закривати кран
- ✓ Я допомагатиму дорослим помічати, коли вода марнується

Мій підпис:

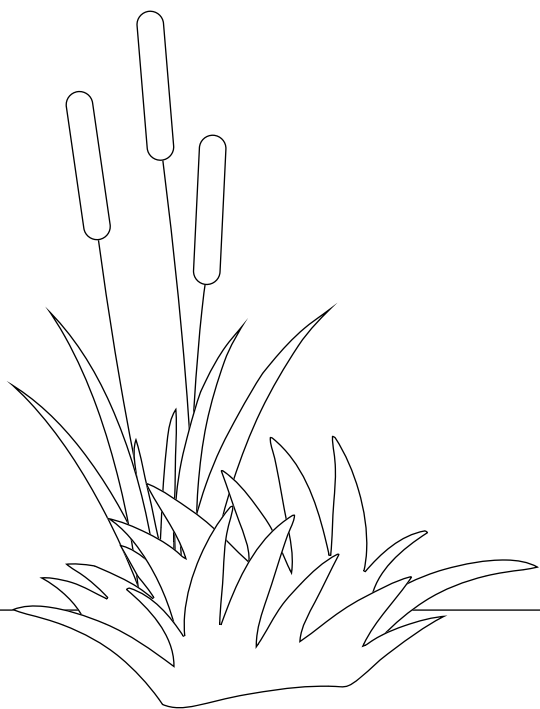
БЕРЕЖІМО
ВОДУ!

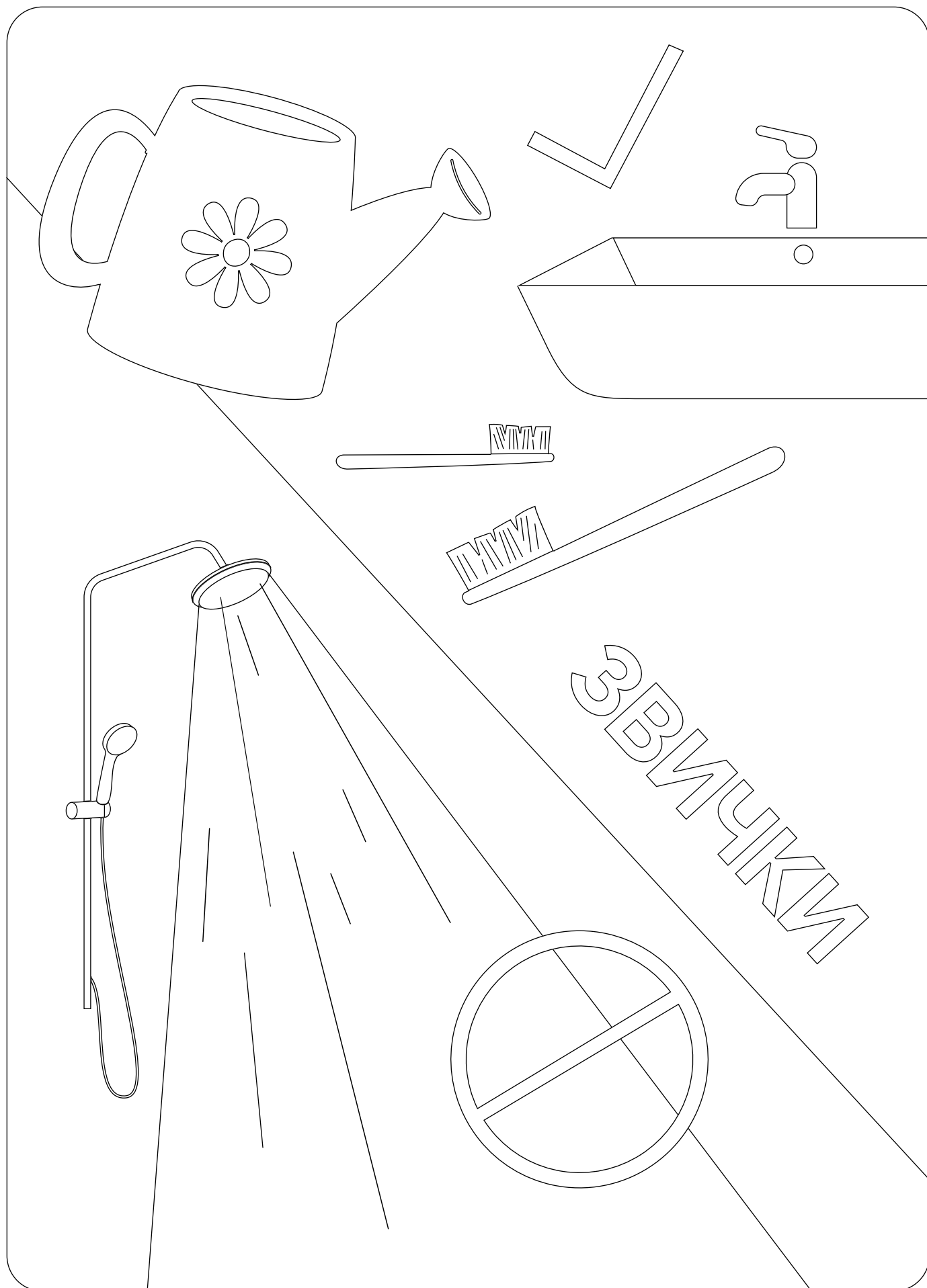
БЕРЕЖИ
ПРИРОДУ

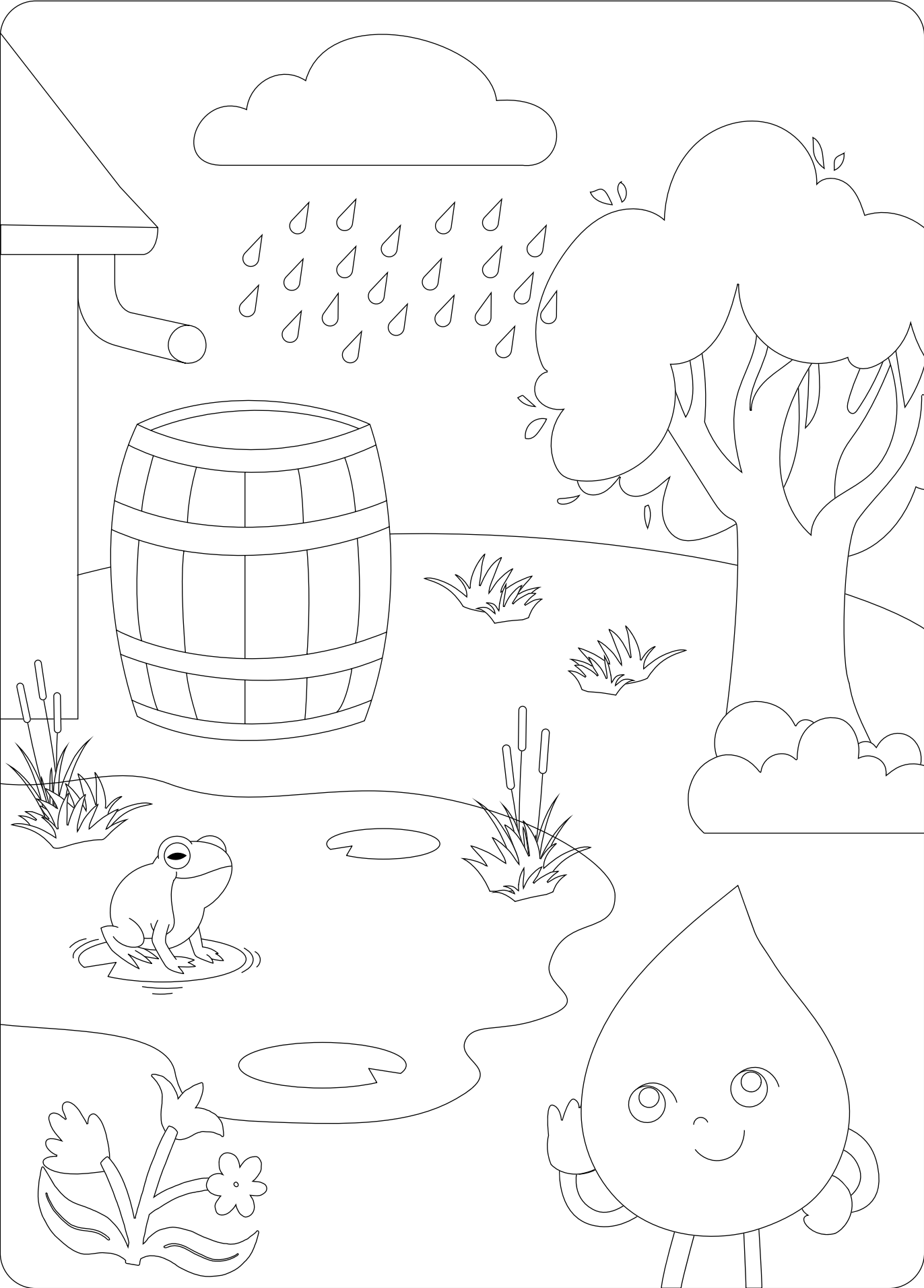
ЗАКРИВАЙ
КРАН

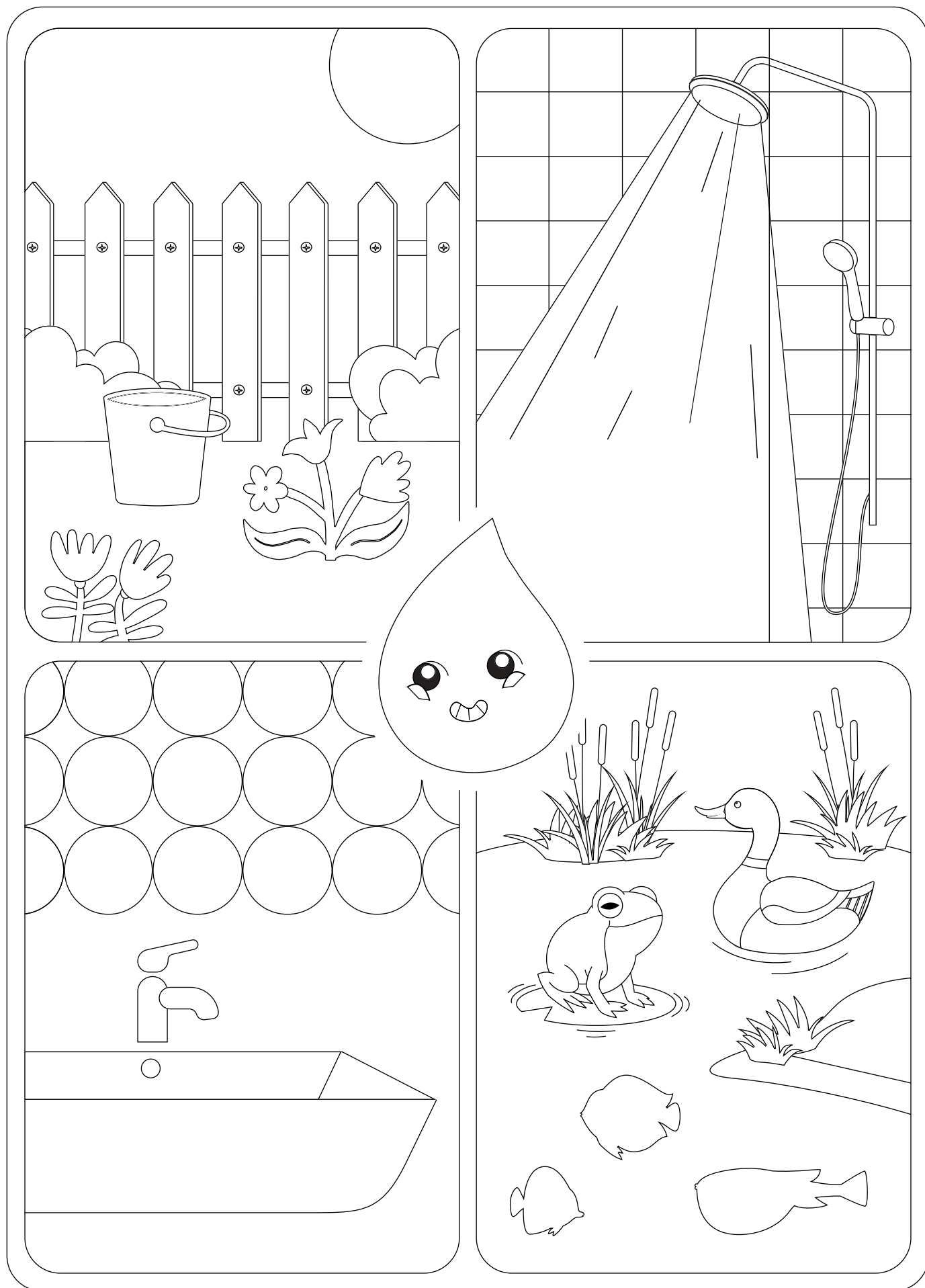
НЕ МАРНУЙ
ВОДУ

БЕРЕЖІМО ВОДУ!

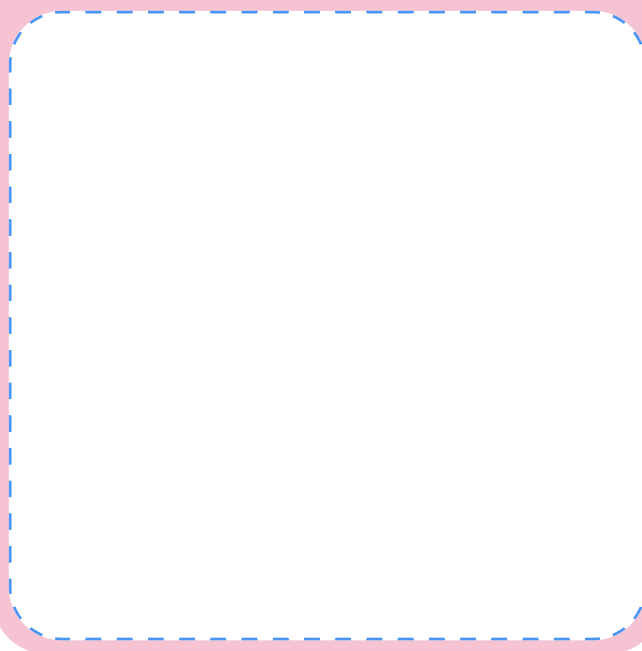
1 Розфарбуй краплинку

Обери кольори для веселих краплинок води.

2 Домалюй ідею

Намалюй, як ти бережеш воду вдома.

3 Познач правильні звички

Постав ☒ біля корисних водних звичок.

4 Напиши

Запиши 3 способи берегти воду.

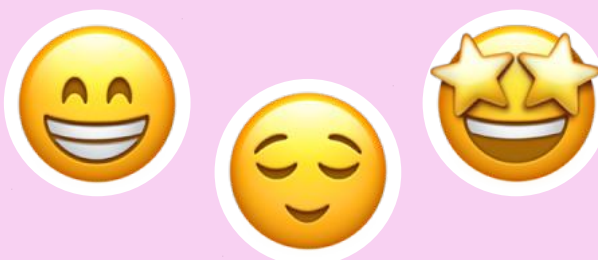
1. _____
2. _____
3. _____

5 Моя водна обіцянка

Я обіцяю берегти воду і...

Мій настрій

Обведи смайлик, який відповідає твоєму настрою.

КАРТКИ З ПРАВИЛАМИ «БЕРЕЖЕМО ВОДУ»

**Закривай
кран**

1

**Не марнуй
воду під час
чищення
зубів**

2

**Приймай
короткий
душ**

3

**Поливай
рослини
дбайливо**

4

**Збирай
дощову
воду**

5

**Повідомляй
про
протікання**

6

**Бережи річки
та озера**

7

**Користуйся
водою розумно
щодня**

8

Вода — це скарб. Бережімо її щодня!

Міністерство з відновлення,
інфраструктури та транспорту
України

співпраця з
НІМЕЧЧИНОЮ
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

KFW

unicef
ДЛЯ КОЖНОЇ ДИТИНИ

edera

СЦЕНАРІЙ УРОКУ ДЛЯ 5–8 КЛАСІВ

Формула
безпечної води

**Завантажити
презентацію**

МЕТА УРОКУ

Сформувати в учнів і учениць розуміння, що вода — це не лише природний ресурс, а частина системи, пов'язаної зі здоров'ям, електроенергією, інфраструктурою, справедливістю та щоденними звичками. Після уроку діти мають уміти пояснювати, чому воду потрібно використовувати безпечно й відповідально, та обрати конкретну дію, яку вони можуть виконувати у своєму житті.

Формат роботи

Аналітичне навчання + освітній компонент + кейси + дискусії + практичні рішення.

Методична ідея

Вода подається як система, від якої залежать здоров'я, побут, безпека та життя громади.

Підхід до навчання

- Вхід у тему через кейс або проблемне запитання.
- Поєднання візуального пояснення, обговорення і командної роботи.
- Акцент на причинно-наслідкових зв'язках і практичних рішеннях.
- Завершення заняття конкретним поведінковим висновком.

Учні й учениці 11–14 років краще засвоюють матеріал, коли можуть не лише слухати, а й досліджувати, ставити запитання, аналізувати ситуації та шукати пояснення причин і наслідків. Саме тому навчання будується на кейсах, проблемних запитаннях, візуальних схемах, обговоренні та командній роботі. Такий формат допомагає підліткам побачити зв'язок теми води з реальним життям і перейти від знання до усвідомленого практичного рішення.

Очікувані результати

Після заняття учень / учениця:

- ✓ розпізнає безпечні й небезпечні дії з водою;
- ✓ пояснює зв'язок води з електроенергією, гігієною та здоров'ям;
- ✓ визначає причини й наслідки водних проблем;
- ✓ пропонує відповідальні рішення;
- ✓ формулює особисту водну дію на тиждень.

ВСТУП

Привітайте клас і коротко поясніть тему: сьогодні учні не просто говоритимуть про воду, а складатимуть власну формулу безпечного й відповідального використання води. Зверніть увагу на підзаголовок: «Як використовувати воду безпечно, розумно і відповідально щодня».

ВХІДНЕ ОЦІНЮВАННЯ

«ЩО ТИ ЗНАЄШ ПРО ВОДУ?»

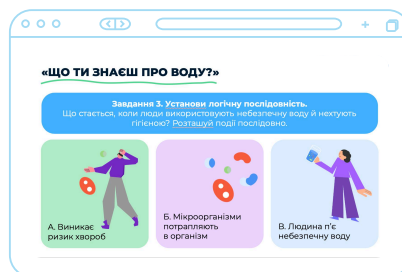
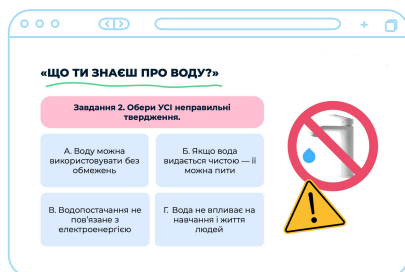
Під час заняття з безпечного та відповідального використання води **проведіть коротке вхідне та вихідне оцінювання за допомогою цього тесту**. Роздайте дітям аркуші, на яких вони зазначають усі правильні відповіді. Вказувати ім'я чи інші персональні дані не потрібно. Зберіть аркуші та підрахуйте кількість учнів та учениць, які дали правильну відповідь. Після заняття повторіть тест (йому відповідають окремі слайди наприкінці презентації), щоб оцінити, чи збільшилася кількість дітей, які коректно визначають алгоритм дій.

Якщо заняття проходить онлайн, діти можуть написати відповіді або на аркушах, надіславши фото, або в чаті. Також ви можете використати будь-який інший доступний інструмент опитування.

Після уроку занесіть дві цифри у цю [звітну форму](#).

Перша цифра — кількість дітей, які дали правильну відповідь на початку заняття, друга — кількість дітей, які дали правильну відповідь наприкінці заняття. Це дозволить оцінити, наскільки урок допоміг учням та ученицям краще запам'ятати тему.

Правильні відповіді

Завдання 1 — Б, Д. Завдання 2 — А, Б, В, Г. Завдання 3 — В-Б-А.

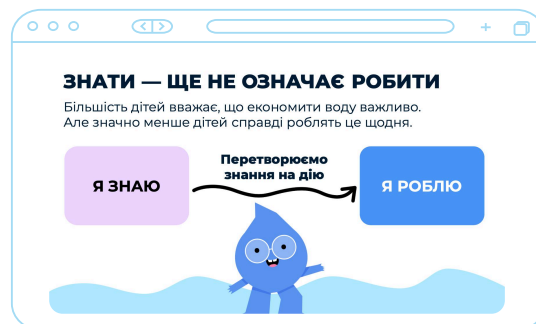
Не обговорюйте правильні відповіді на початку, щоб зберегти ефект повторного оцінювання наприкінці.

Мета етапу: залучити учнів та учениць до теми через реальний або наближений до життя кейс, викликати інтерес, подив і потребу знайти пояснення; підвести до розуміння, що вода — це частина системи, яка впливає на здоров'я, побут і функціонування громади.

Поставте учням проблемне запитання:

«Чи буває так, що ми знаємо правило, але не завжди його виконуємо?».

Поясніть, що більшість дітей вважає економію води важливою, але значно менше робить це щодня. Підкресліть значення «Я знаю → Я роблю».

Очікувані дії учнів:

наводять приклади ситуацій, коли правило відоме, але дія не стала звичкою: відкритий кран без потреби, довгий час прийняття душу, пиття води з неперевіреного джерела.

Запропонуйте учням чесно оцінити себе за шкалою «так / іноді / ні». Поясніть, що це не контроль і не оцінка, а спосіб помітити свої звички. Не просіть піднімати руки за кожним пунктом, якщо класу може бути некомфортно; можна працювати індивідуально на аркуші.

Очікувані дії учнів:

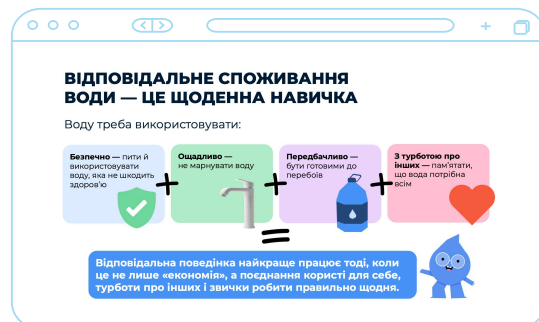
позначають, які дії вже виконують: закривають кран, вимикають воду, не п'ють воду без упевненості в її безпечності, повідомляють про протікання, знають план дій у разі зникнення води.

Добре працює фраза: «Ми не шукаємо ідеальних відповідей. Ми шукаємо точку, з якої можемо почати діяти краще».

Мета етапу: активізувати мислення учнів та учениць, залучити їх до аналізу ситуації через припущення; допомогти побачити можливі причини, наслідки та варіанти рішень, спираючись на власний досвід і попередні знання.

Поясніть чотири складники відповідального використання води: безпечно, ощадливо, передбачливо, з турботою про інших.

Запитайте: «Який із цих складників найчастіше забувають?».

Учні та учениці обговорюють, що відповідальність — це не лише економія, а також безпека, готовність до перебоїв і турбота про інших.

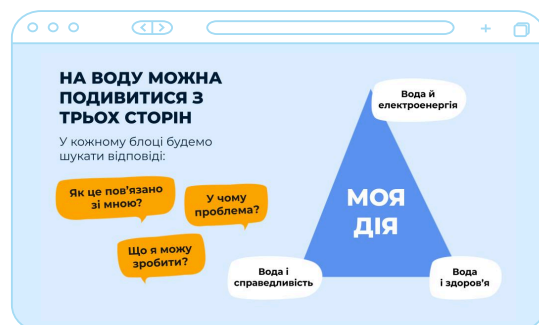
Сформулюйте спільну гіпотезу уроку: **«Якщо ми знаємо, звідки береться вода, що робить її безпечною і кому вона потрібна, то можемо діяти відповідальніше».**

На воду можна подивитися з трьох сторін

Представте три лінії уроку:

- вода й електроенергія;
- вода і здоров'я;
- вода і справедливість.

Поясніть, що в кожному блоці клас шукатиме відповіді на три запитання: «У чому проблема?», «Як це пов'язано зі мною?», «Що я можу зробити?».

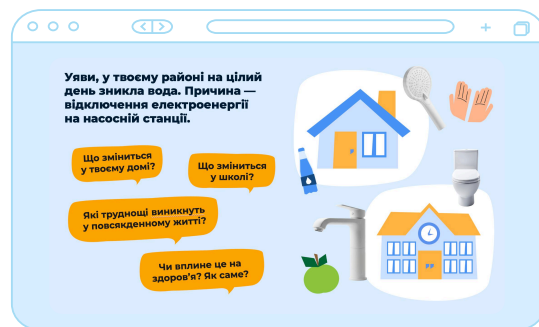

Робота в парах або малих групах

Зачитайте ситуацію:

вода зникла через відключення електроенергії на насосній станції.

Попросіть учнів подумати, що зміниться вдома, у школі, у повсякденному житті, чи вплине це на здоров'я.

Учні та учениці працюють у парах або малих групах і швидко називають наслідки: складніше мити руки, готувати їжу, користуватися туалетом, підтримувати чистоту, пити достатньо води.

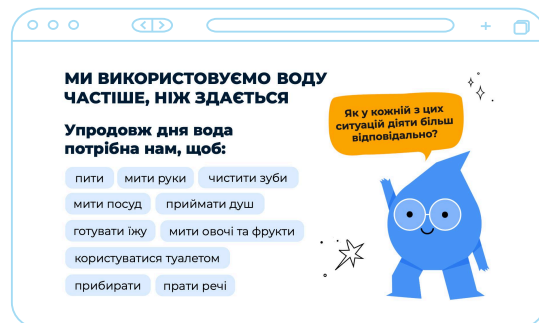
Не виправляйте одразу всі відповіді. На цьому етапі важливо зібрати первинні гіпотези, які далі будуть перевірені.

Ми використовуємо воду частіше, ніж здається

Попросіть учнів переглянути перелік дій і визначити, які з них вони робили сьогодні до уроку.

Поставте запитання зі слайду:

«Як у кожній з цих ситуацій діяти більш відповідально?»

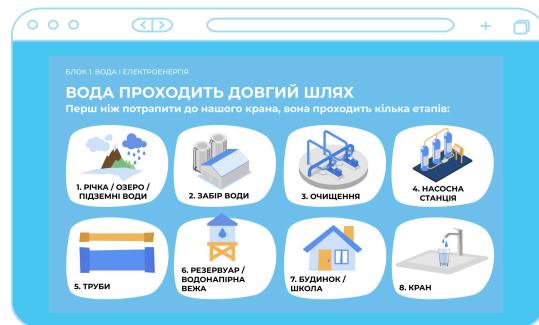
Учні та учениці називають повсякденні дії з водою та пропонують відповідальні альтернативи: закривати кран, не відкривати гарячу воду без потреби, використовувати воду розумно.

ВІЗУАЛЬНЕ ПОЯСНЕННЯ ТА ОПРАЦЮВАННЯ КЛЮЧОВОГО ПОВІДОМЛЕННЯ

Мета етапу: допомогти учням та ученицям зрозуміти, що вода — це не просто ресурс, а система, яка пов'язана зі здоров'ям, електроенергією, гігієною та повсякденним життям.

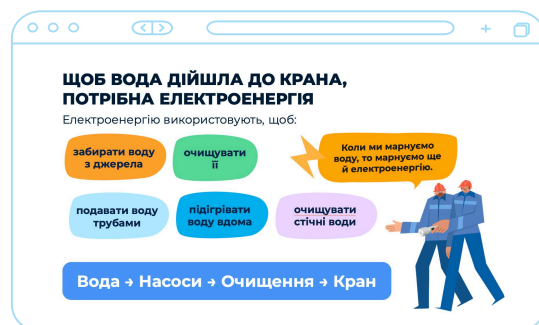
Поясніть дітям, що вода в крані — результат роботи цілої системи: джерело, забір, очищення, насосна станція, труби, резервуар або водонапірна вежа, будинок чи школа, кран.

Запропонуйте учням знайти на схемі етап, який може залежати від електроенергії.

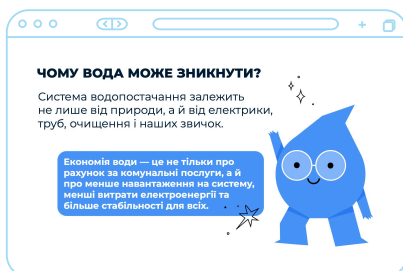
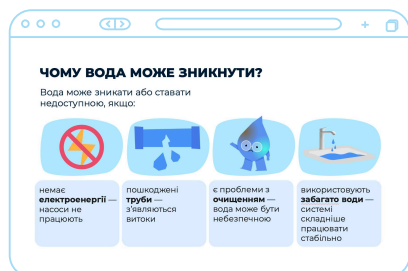
Щоб вода дійшла до крана, потрібна електроенергія

Поясніть, для чого потрібна електроенергія: забирати воду з джерела, очищувати, подавати трубами, підігрівати вдома, очищувати стічні води. Підкресліть ключову фразу: **коли ми марнуємо воду, то марнуємо ще й електроенергію.**

Чому вода може зникнути?

Розберіть причини: немає електроенергії — насоси не працюють; пошкоджені труби — з'являються витoki; проблеми з очищенням — вода може бути небезпечною; надмірне використання — системі складніше працювати стабільно.

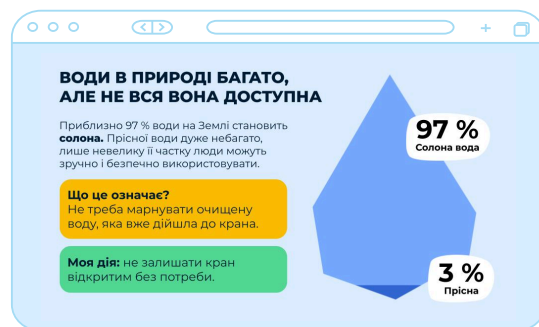

Води багато, але не вся вона доступна

Поясніть співвідношення:

приблизно 97 % води на Землі — солоня, прісної води значно менше, і лише невелику частку люди можуть зручно й безпечно використовувати.

Запитайте: «Чому очищену воду з крана не варто марнувати?».

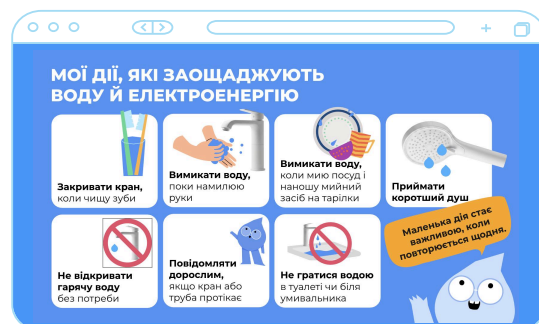

Мої дії, які заощаджують воду й електроенергію

Прочитайте дії зі слайду.

Попросіть учнів обрати одну дію, яку вони можуть виконати вже сьогодні.

Підкресліть, що маленька дія стає важливою, коли повторюється щодня.

Учні та учениці обирають особисту дію: закривати кран, вимикати воду, приймати коротший душ, повідомляти про протікання, не гратися водою.

Поки не фіксуєте остаточну обіцянку — до неї учні повернуться наприкінці заняття.

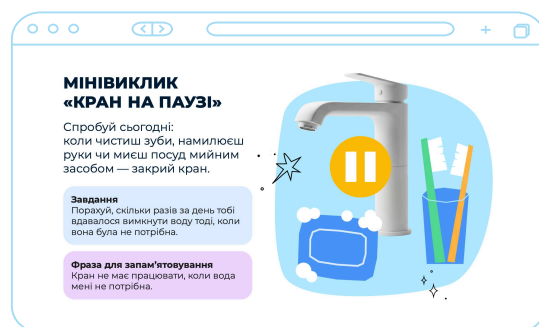
Мінівиклик «Кран на паузі»

Поясніть учням завдання мінівиклику:

протягом дня вимикати воду тоді, коли вона не потрібна, і порахувати кількість таких дій.

Запропонуйте учням запам'ятати фразу:

«Кран не має працювати, коли вода мені не потрібна».

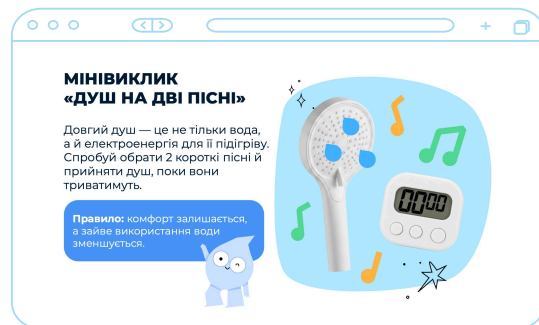
Учні та учениці повторюють фразу для запам'ятовування, можуть записати її в зошит або трекер.

Це поведінковий місток між поясненням і реальною дією.

Мінівиклик «Душ на дві пісні»

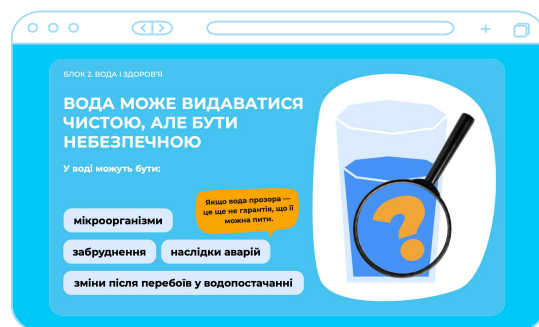
Поясніть, що довгий душ — це не тільки вода, а й електроенергія для підігріву.

Запропонуйте ідею «дві короткі пісні» як простий спосіб обмежити час без втрати комфорту.

Вода і здоров'я: вода може видаватися чистою, але бути небезпечною

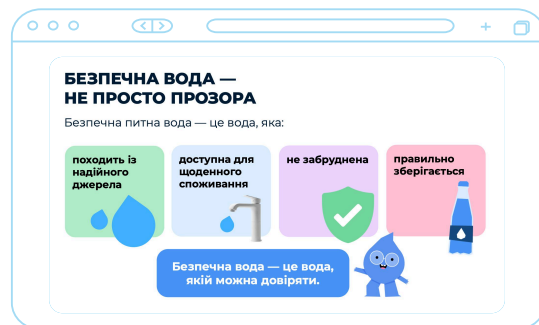
Поясніть, що прозорість води не гарантує безпечності. У воді можуть бути мікроорганізми, забруднення, наслідки аварій або зміни після перебоїв у водопостачанні.

Безпечна вода — не просто прозора

Поясніть критерії безпечної питної води: надійне джерело, доступність для щоденного споживання, відсутність забруднення, правильне зберігання.

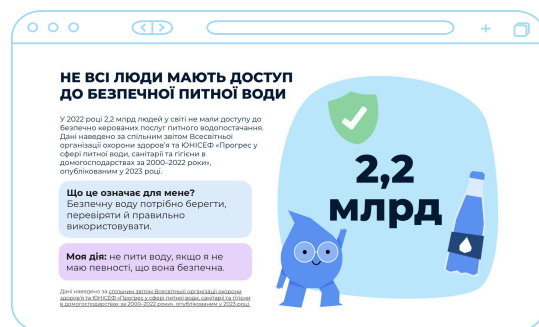
Попросіть учнів сформулювати власне визначення «води, якій можна довіряти».

Не всі люди мають доступ до безпечної питної води

Зверніть увагу на цифри на слайді: у 2022 році 2,2 млрд людей у світі не мали безпечно керованої питної води.

Запитайте учнів: «Що це означає для нашої поведінки, якщо в нас є доступ до безпечної води?».

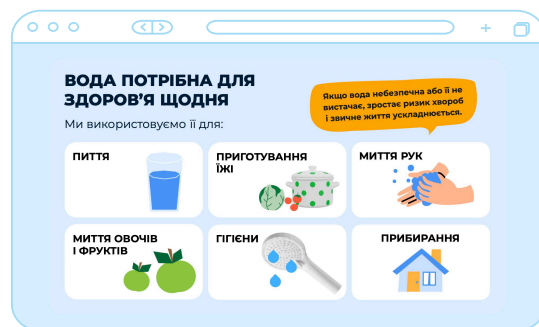
Учні та учениці роблять висновок, що безпечну воду потрібно берегти, перевіряти й правильно використовувати.

Вода потрібна для здоров'я щодня

Покажіть, для чого вода потрібна щодня: пиття, приготування їжі, миття рук, миття овочів і фруктів, гігієна, прибирання.

Поясніть, що якщо вода небезпечна або її бракує, зростає ризик хвороб і ускладнюється звичне життя.

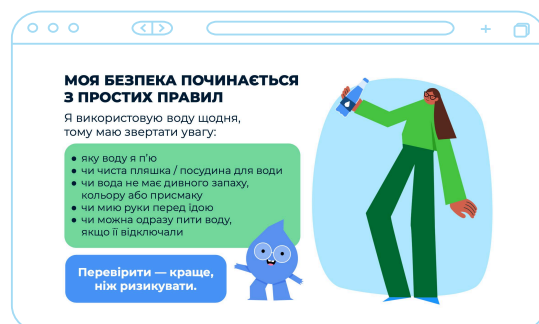
Зробіть акцент на зв'язку
«вода — гігієна — здоров'я — навчання».

Моя безпека починається з простих правил

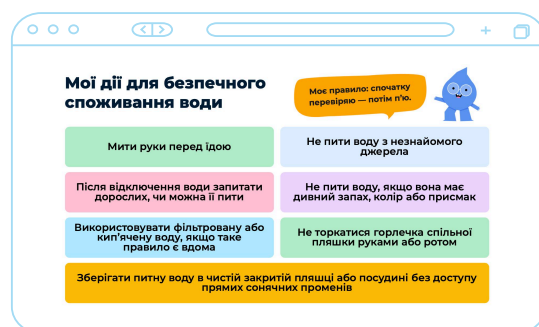
Розберіть чекліст безпечного використання води: яку воду я п'ю; чи чиста пляшка або посудина; чи немає дивного запаху, кольору або присмаку; чи мию руки перед їдою; чи можна одразу пити воду, якщо її відключали.

Підкресліть фразу:
«Перевірити — краще, ніж ризикувати».

Мої дії для безпечного споживання води

Поясніть сім дій: мити руки, не пити воду з незнайомого джерела, запитувати дорослих після відключення, не пити воду з дивними ознаками, використовувати фільтровану або кип'ячену воду за сімейним правилом, зберігати воду в чистій закритій посудині, не торкатися горлечка спільної пляшки.

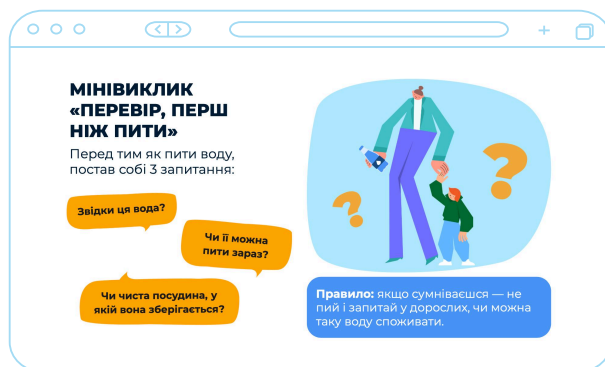
Учні та учениці обирають 1–2 правила, які вважають найважливішими для себе.

Моє правило: «Спочатку перевіряю — потім п'ю».

Мінівиклик «Перевір, перш ніж пити»

Попросіть учнів вголос повторити три запитання:

- звідки ця вода;
- чи її можна пити зараз;
- чи чиста посудина, у якій вона зберігається.

Поясніть правило: якщо сумніваєшся — не пий і запитай дорослих.

Учні та учениці повторюють три запитання й наводять приклади ситуацій, коли їх потрібно поставити.

Цей слайд можна використати як швидке тренування алгоритму безпечної поведінки.

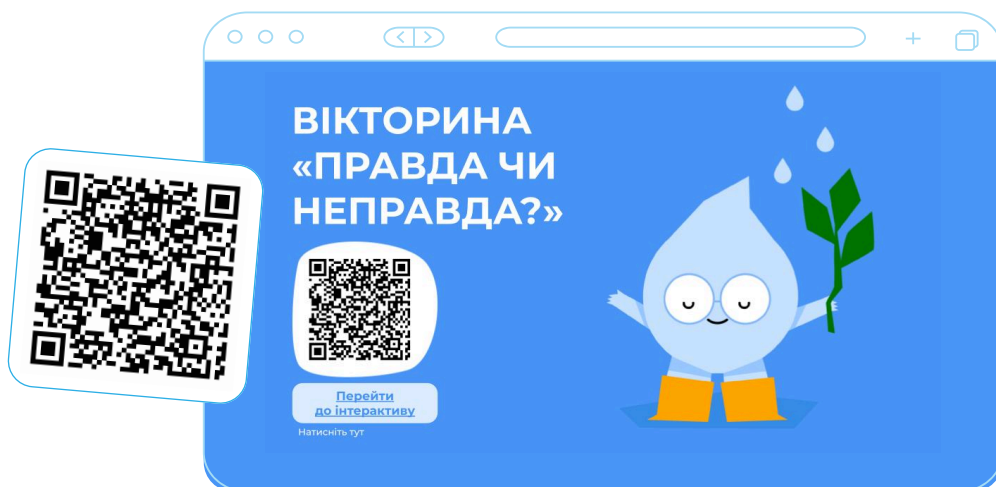
Вікторина «Правда чи неправда»

Запустіть інтерактив або проведіть усно.

Учні визначають: є твердження правдою чи неправдою.

Після кожної відповіді коротко пояснюйте, чому дія безпечна або небезпечна.

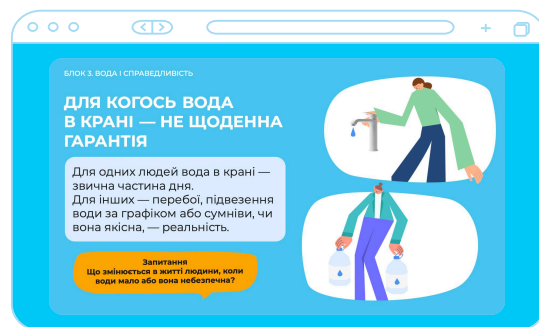
[Перейти до інтерактиву](#)

Вода і справедливість: для когось вода в крані — не щоденна гарантія

Поясніть, що для одних людей вода в крані — звична частина дня, а для інших перебої, підвезення води або сумніви щодо якості — реальність.

Поставте запитання зі слайду: «Що змінюється в житті людини, коли води мало або вона небезпечна?»

Як змінюється звичне життя без води?

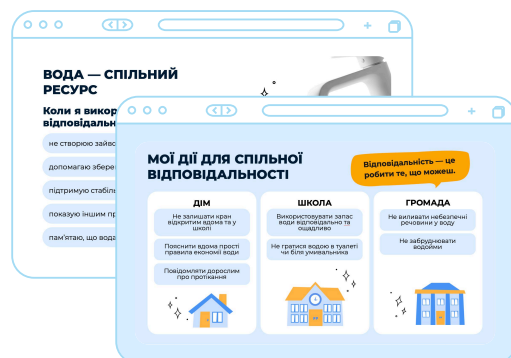
Розгляньте, що без води складніше тамувати спрагу, мити руки, готувати їжу, користуватися туалетом, підтримувати чистоту, доглядати за маленькими дітьми, літніми або хворими людьми.

Підкресліть: вода потрібна не тільки мені.

Вода — спільний ресурс

Поясніть, що відповідальне використання води не створює зайвого навантаження на систему, підтримує стабільність, допомагає зберегти воду для важливих потреб, показує приклад іншим.

Мої дії для спільної відповідальності

Проговоріть з учнями про дії, пов'язані зі ставленням до розумного використання води для дому, школи й громади: не залишати кран відкритим, повідомляти про протікання, пояснювати правила, використовувати запас води відповідально, не забруднювати водойми, не виливати небезпечні речовини у воду, не гратися водою.

ІНТЕРАКТИВНИЙ БЛОК «ВОДА НА КАРТІ СВІТУ»

Інструкція для вчителя / вчительки щодо роботи з інтерактивною картою SDG 6 Data Portal

1. На сторінці карти знайдіть панель налаштувань.
2. У блоці **Select a specific country / region / world (Оберіть країну / регіон / світ)** виберіть **World (Світ)**, щоб показати учням і ученицям загальну ситуацію у світі.
3. У блоці **Select an indicator to display data (Оберіть показник для відображення даних)** оберіть показник **SDG 6.1.1 Drinking water (Безпечна питна вода)**.
4. У налаштуваннях року оберіть **Show latest year with data (Показати найновіший рік, за який доступні дані)**, щоб карта показала найновіші доступні дані.
5. Натисніть **View selection (Показати вибір)**.
6. Після оновлення карти зверніть увагу на кольори країн. Поясніть дітям, що різні кольори показують різний рівень доступу населення до безпечної питної води.
7. За потреби наведіть курсор на окрему країну, щоб побачити конкретне значення показника та рік, за який подано дані.
8. Зверніть увагу учнів та учениць на позначку **No data available (Дані відсутні)**, якщо вона є на карті. Поясніть, що це означає відсутність доступних даних для певної країни або року.

Методична порада

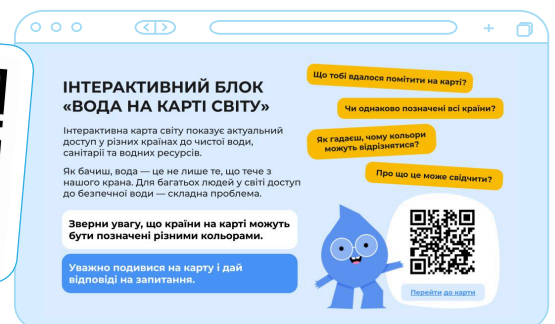
Перед уроком заздалегідь відкрийте карту з потрібними налаштуваннями або зробіть знімок екрана, щоб уникнути технічних труднощів під час заняття.

Відкрийте на екрані інтерактивну карту SDG 6: [Maps | SDG 6 Data](#).

Пояснення: «Перед вами

інтерактивна карта світу. Вона показує, який доступ у різних країнах до чистої води, безпечної санітарії та водних ресурсів. Ми можемо побачити, що вода — це не лише те, що тече з нашого крана. Для багатьох людей у світі доступ до безпечної води — складна проблема».

Після цього **зверніть увагу** дітей на те, що країни на карті можуть бути позначені різними кольорами.

Попросіть уважно подивитися на карту й дати відповіді на запитання.

Запитання до класу

- Що ви помітили на карті?
- Чи однаково позначені всі країни?
- Як ви думаєте, чому кольори можуть відрізнятися?
- Про що це може нам говорити?

Очікувані відповіді учнів та учениць

Країни позначені різними кольорами. У різних країнах різна ситуація з водою. Десь людям легше отримати воду, а десь — складніше.

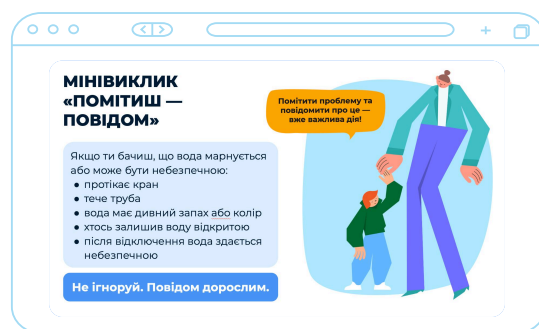
Можливо, у деяких країнах води менше або вона не завжди безпечна.

Підсумуйте: «Якщо люди не мають доступу до безпечної води, вони можуть брати воду з річки, колодязя або іншого джерела. Але така вода не завжди безпечна для пиття».

Мінівиклик «Помітиш — повідом»

Поясніть, що якщо вода марнується або може бути небезпечною, не потрібно ігнорувати: треба повідомити дорослим.

Розберіть приклади: протікає кран, тече труба, вода має дивний запах або колір, після відключення здається небезпечною.

Учні та учениці визначають, кому саме можна повідомити вдома і в школі: батькам, учителю, черговому, адміністрації, відповідальній дорослій людині.

Підкресліть: помітити проблему та повідомити — це вже важлива дія.

ІНТЕРАКТИВНЕ КОМАНДНЕ ЗАВДАННЯ «ВОДНІ КЕЙСИ: ЗНАЙДИ ПРИЧИНУ — ОЦІНИ НАСЛІДКИ — ЗАПРОПОНУЙ РІШЕННЯ»

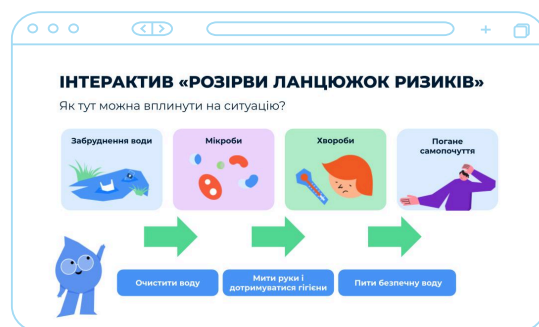
Мета етапу: закріпити розуміння теми через практичне застосування; розвинути навички аналізу, аргументації та ухвалення рішень; сформулювати зв'язок між знанням і реальною поведінкою.

Інтерактив «Розірви ланцюжок ризиків»

Поясніть ланцюжок: забруднення води → мікроби → хвороби → погане самопочуття.

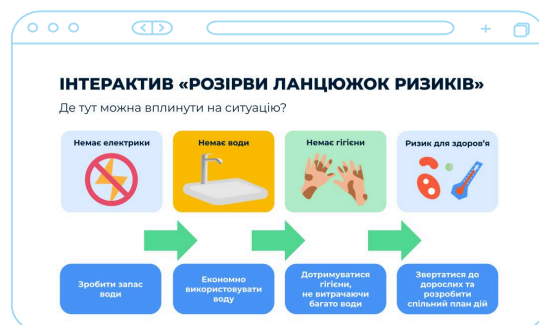
Питайте після кожного кроку: «Де тут можна вплинути на ситуацію?».

Поступово відкривайте захисні дії: очищення води, миття рук і гігієна, безпечна питна вода.

Немає електрики

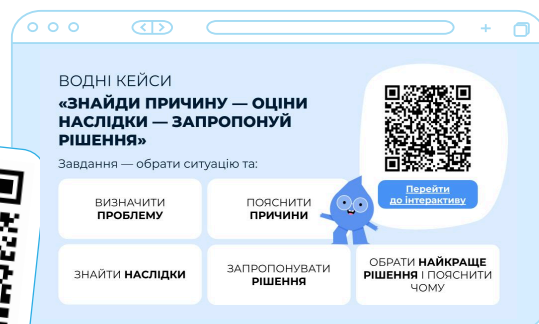
Поясніть другий ланцюжок: немає електрики → немає води → немає гігієни → ризик для здоров'я. Поступово додавайте точки впливу: запас води, економне використання, гігієна з обмеженою водою, звернення до дорослих або план дій.

Водні кейси: знайди причину — оціни наслідки — запропонуй рішення.

Поясніть алгоритм командної роботи: обрати ситуацію, визначити проблему, пояснити причини, знайти наслідки, запропонувати рішення, обрати найкраще рішення й пояснити чому. За можливості відкрийте інтерактив. Якщо це неможливо — використайте слайди презентації як кейси.

[Перейти до інтерактиву](#)

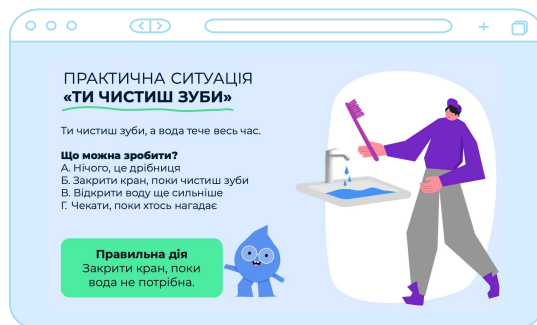

Практична ситуація «Ти чистиш зуби»

Зачитайте ситуацію: вода тече весь час, поки учень чистить зуби. Запитайте, яка дія правильна і чому.

Правильна відповідь

Закрити кран, поки вода не потрібна.

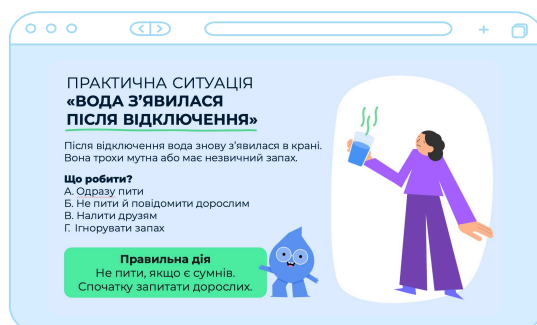
Практична ситуація

«Вода з'явилася після відключення»

Зачитайте ситуацію: після відключення вода трохи каламутна або має незвичний запах.

Правильна дія

Не пити й повідомити дорослим. Пояснить: якщо є сумнів, спочатку перевіряємо і запитуємо дорослих.

Практична ситуація «У школі протікає кран»

Зачитайте ситуацію: у шкільному туалеті протікає кран, більшість проходить повз.

Правильна дія

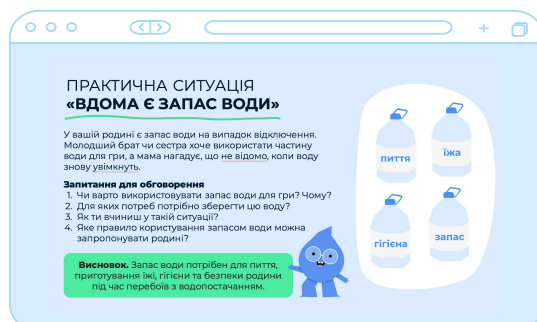
Сказати вчителям, черговим або адміністрації. Пояснить, що самостійно ремонтувати не потрібно.

Практична ситуація «Вдома є запас води»

Організуйте коротке обговорення:

чи варто використовувати запас для гри; для яких потреб потрібно зберегти воду; як учень вчинить; яке правило користування запасом можна запропонувати родині.

5 ОБГОВОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ

Мета етапу: узагальнити результати роботи груп, допомогти учням та ученицям побачити спільні закономірності та сформулювати ключові висновки про роль води в житті людини, суспільства та системи ресурсів.

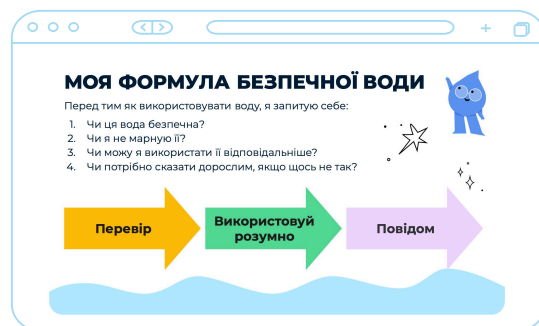
Моя формула безпечної води

Поверніть клас до головного результату:

«Перевір → Використовуй розумно →

Повідом». **Розберіть чотири запитання:**

- чи ця вода безпечна;
- чи я не марную її;
- чи можу використати відповідальніше;
- чи потрібно сказати дорослим, якщо щось не так.

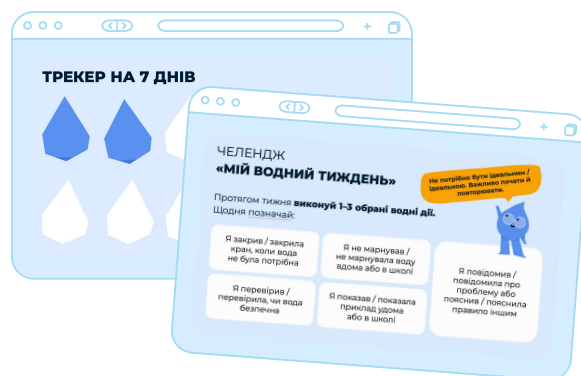
Челендж «Мій водний тиждень»

і трекер на 7 днів

Поясніть домашній або позакласний

челендж: протягом тижня виконувати 1–3 обрані водні дії й щодня позначати виконання в трекері.

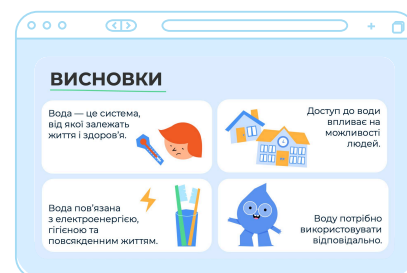
Наголосіть: не потрібно бути ідеальними, важливо почати й повторювати.

Висновки

Підсумуйте чотири ідеї: вода — це система,

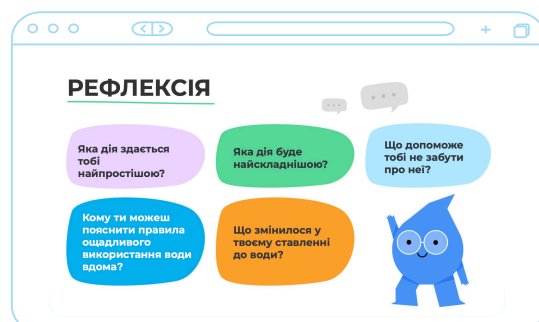
від якої залежить життя і здоров'я; вода пов'язана з енергією, гігієною та повсякденним життям; доступ до води впливає на можливості людей; воду потрібно використовувати відповідально.

Рефлексія

Поставте запитання:

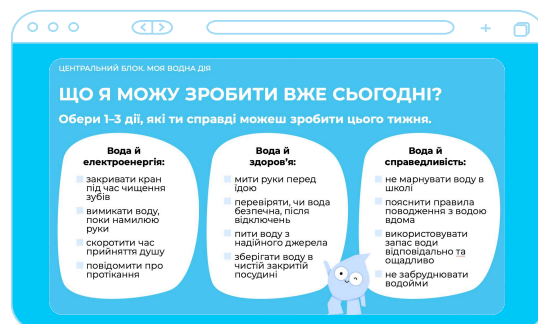
- яка дія здається найпростішою;
- яка буде найскладнішою;
- що допоможе не забути про неї;
- кому можна пояснити правила вдома;
- що змінилося у ставленні до води.

6 ПОВЕДІНКОВЕ ЗАКРІПЛЕННЯ

Мета етапу: перевести знання у практичну площину; допомогти учням та ученицям усвідомити власну роль у відповідальному використанні води та обрати одну дію, яку вони готові реалізувати у своєму житті.

Запропонуйте учням обрати 1–3 дії, які вони справді можуть виконати цього тижня. Дії згруповані за трьома напрямками: вода й електроенергія, вода й здоров'я, вода й справедливість.

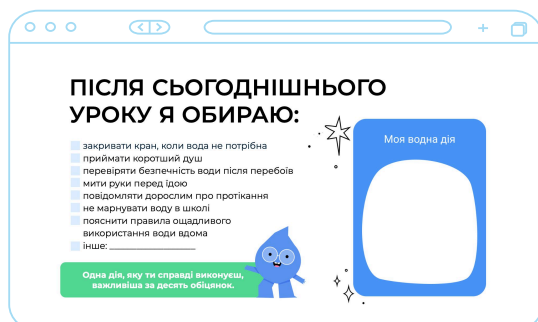

Учні та учениці обирають конкретні дії: закривати кран, вимикати воду, скоротити душ, повідомити про протікання, перевіряти безпечність води, не марнувати воду, пояснити правила вдома.

Після сьогоднішнього уроку я обираю...

Запропонуйте кожному учню та учениці обрати одну дію зі списку або записати власну.

Підкресліть фразу: «Одна дія, яку ти справді виконуєш, важливіша за десять обіцянок».

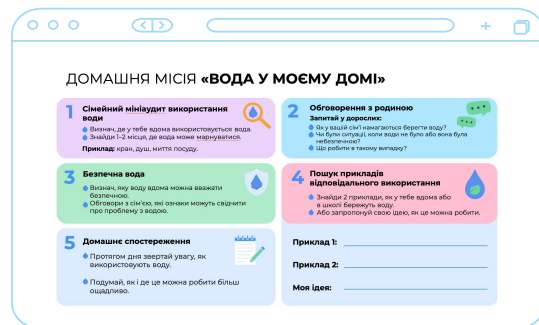
7 ДОМАШНЯ МІСІЯ

Мета етапу: перенести знання з уроку у повсякденне життя; залучити родину до обговорення теми; сформувані усвідомлену водну поведінку через спостереження, аналіз і прості дії.

Поясніть формат завдання: «Сьогодні ви працювали як дослідники й дослідниці. А тепер ваша місія — дослідити воду у власному житті. Це не складне домашнє завдання, а коротке дослідження разом із родиною».

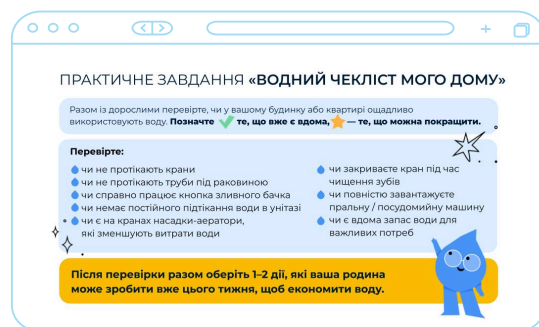
Домашня місія «Вода у моєму домі»

Представте домашню місію. Поясніть, що можна обрати 1–2 завдання або виконати всі — залежно від часу та можливостей родини. **Поясніть п'ять варіантів**: сімейний мініаудит використання води; обговорення з родиною; визначення безпечної води вдома; пошук прикладів відповідального використання; домашнє спостереження протягом дня.

Практичне завдання «Водний чекліст мого дому»

Поясніть, що разом із дорослими потрібно перевірити, чи ощадливо використовують воду: крани, труби, зливний бачок, підтікання в унітазі, аератори, звички закривати кран, завантаження пральної або посудомийної машини, запас води.

ВИХІДНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Проведіть із учнями та ученицями той самий тест, що й на початку заняття. Не обговорюйте правильні відповіді до завершення повторного виконання завдань.

Після завершення тесту підрахуйте кількість правильних відповідей на початку та наприкінці уроку і внесіть дві цифри до [звітної форми](#):

- кількість учнів та учениць, які правильно виконали тест до уроку;
- кількість учнів та учениць, які правильно виконали тест після уроку.

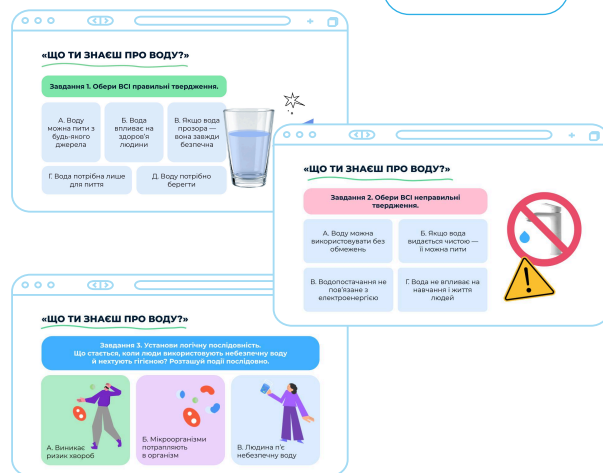
Після повторного оцінювання обговоріть правильні відповіді та підсумуйте, що нового дізналися учні й учениці.

Відповіді до тесту:

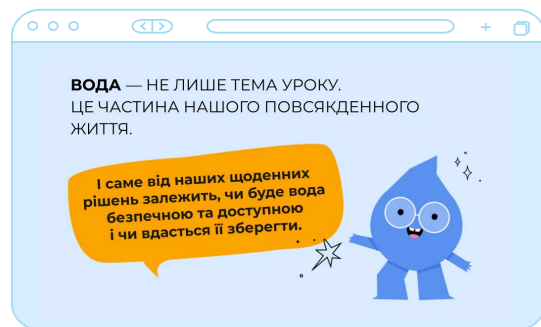
1. Б, Д.

2. А, Б, В, Г.

3. В → Б → А.

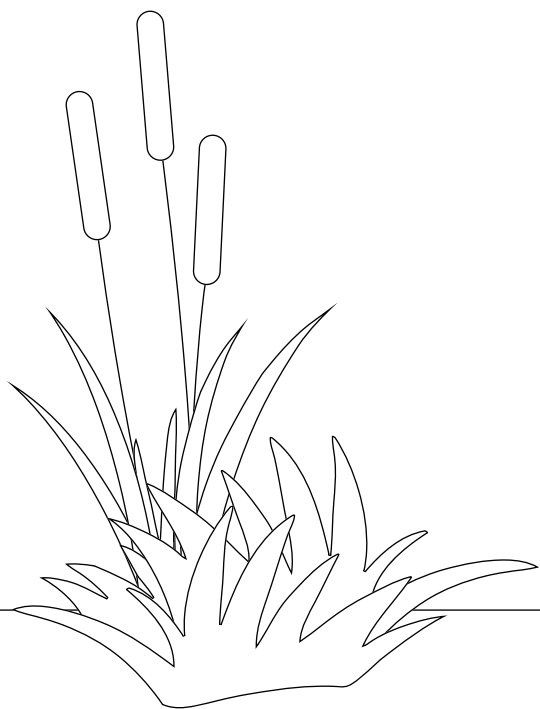
Висновок: «Сьогодні ми побачили, що вода — це не просто ресурс, а ціла система, від якої залежать здоров'я, побут і життя людей. Ми з'ясували, що навіть маленькі речі, як відкритий кран або сумнівна вода, можуть мати серйозні наслідки.

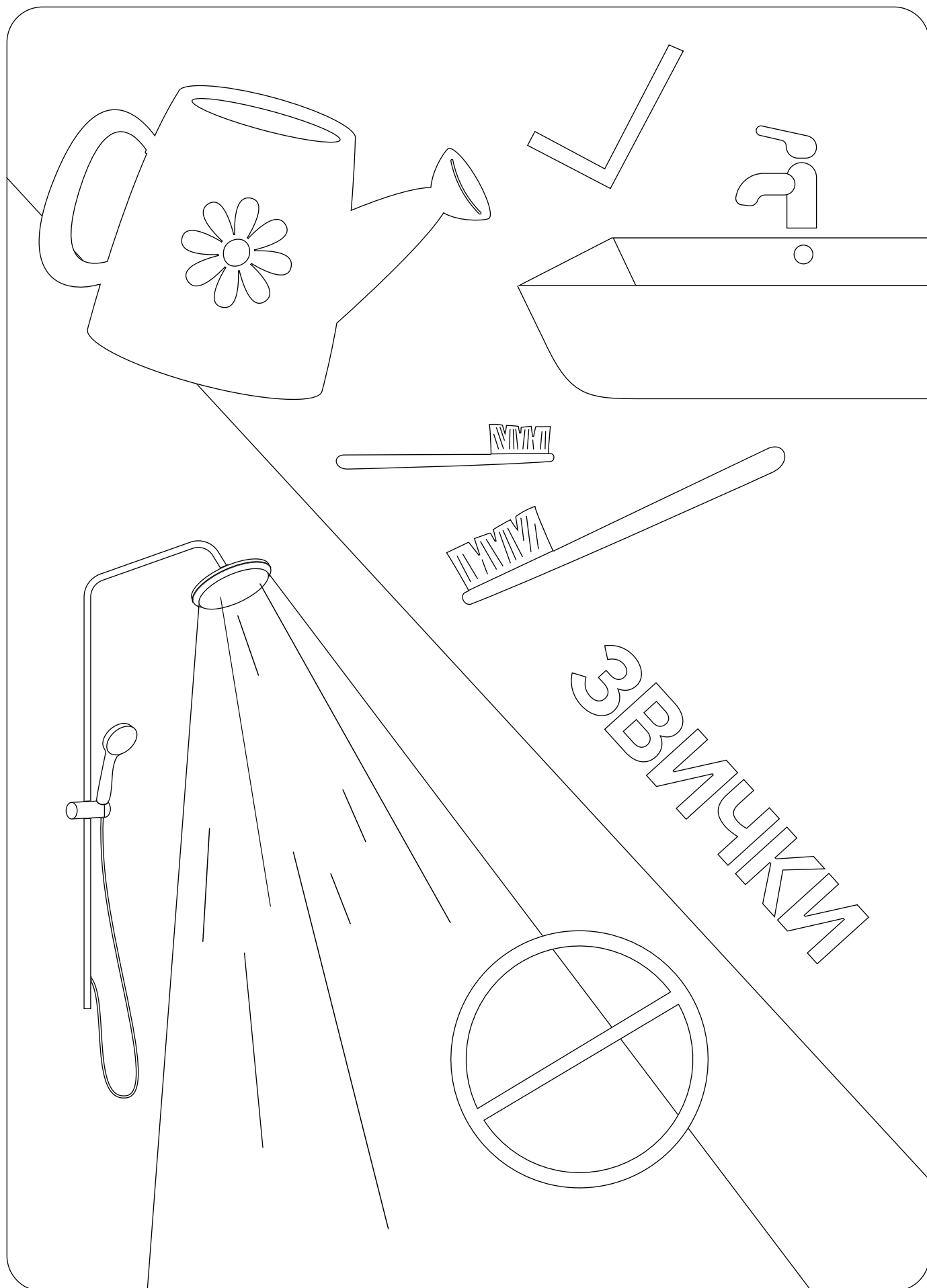

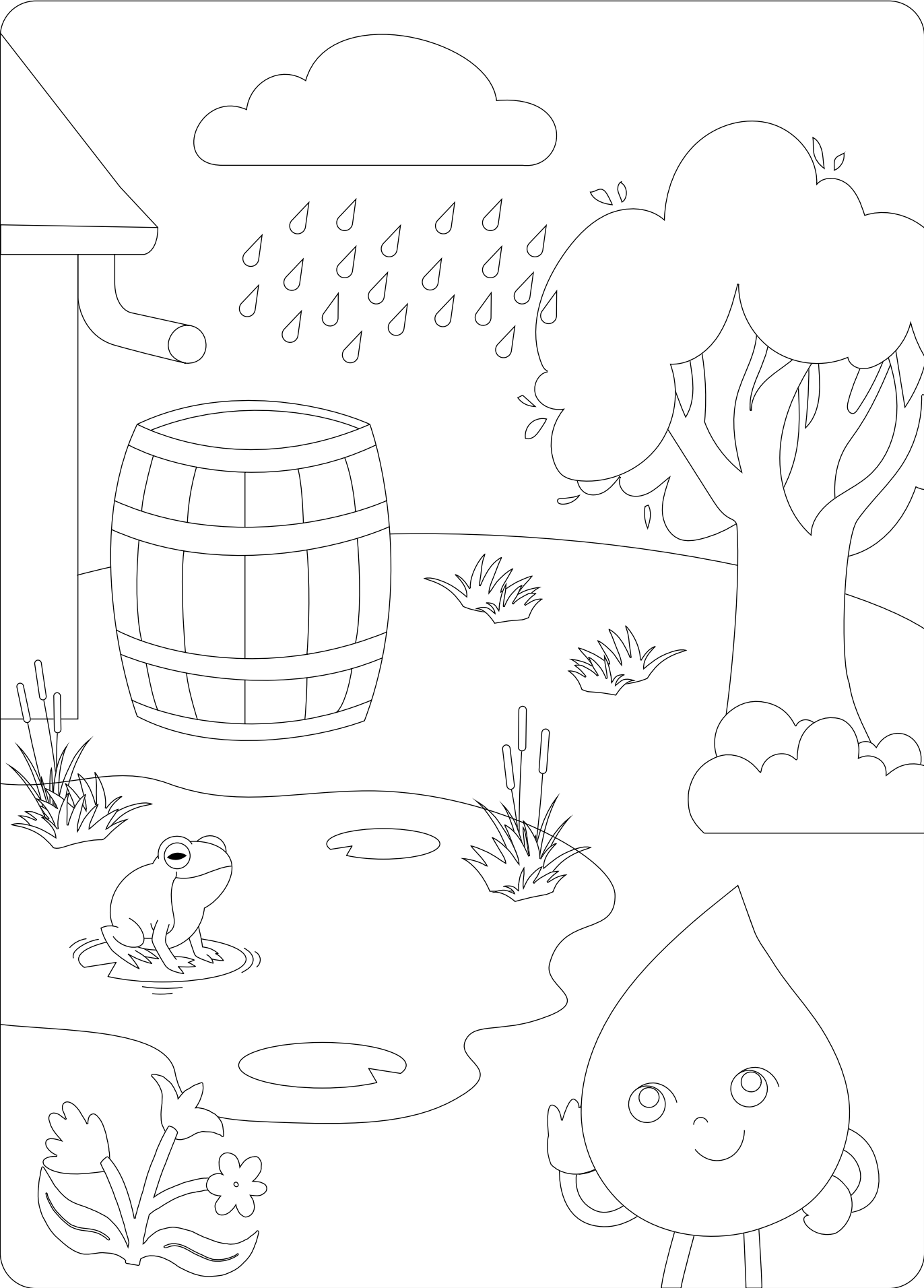
Важливо пам'ятати: вода — не лише тема уроку. Це частина нашого щоденного життя. І саме від наших щоденних рішень залежить: чи буде вода безпечною, доступною і збереженою. Усі ви сьогодні зробили перший крок — зрозуміли, як працює ця система. Наступний етап — діяти. Бо великі зміни починаються з простих щоденних дій».

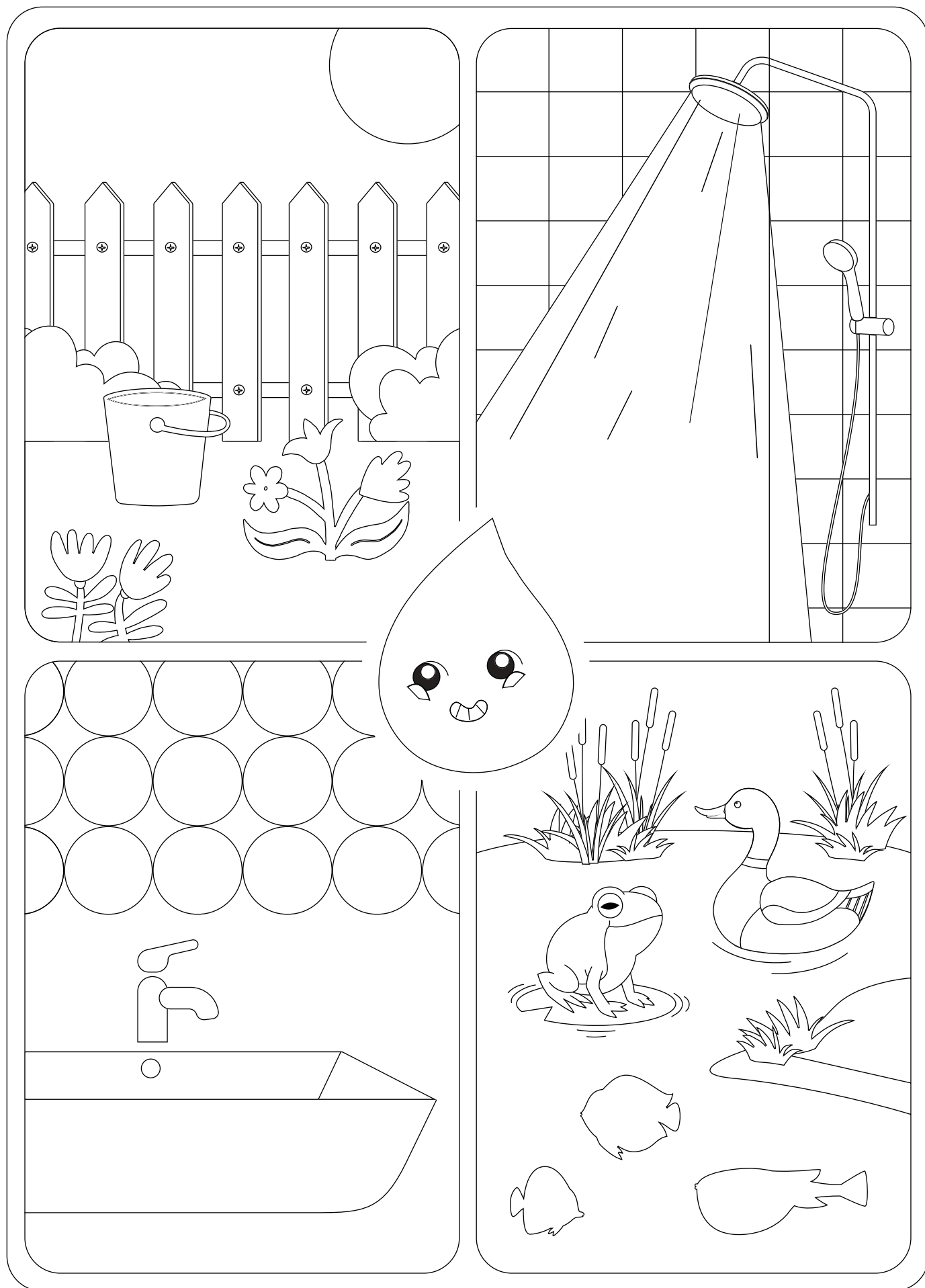

БЕРЕЖІМО ВОДУ!

Міністерство з відновлення,
інфраструктури та транспорту
України

співпраця з
німеччиною
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

KFW

unicef
ДЛЯ КОЖНОЇ ДИТИНИ

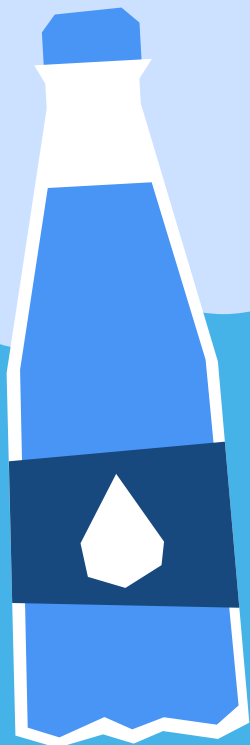
edera

СЦЕНАРІЙ УРОКУ ДЛЯ 9–11 КЛАСІВ

Вода як ресурс
громади: від особистої
дії до спільного
рішення

[Завантажити
презентацію](#)

КЛЮЧ ДО УРОКУ

Допоможіть учням і ученицям побачити воду не лише як ресурс для щоденного користування, а як важливу умову безпеки, здоров'я, стійкості громади та якості життя. Покажіть, що проблеми з водою пов'язані не тільки з побутовими звичками, а й з електроенергією, інфраструктурою, кліматичними викликами, кризовими ситуаціями та нерівним доступом до безпечної води. Навчіть старшокласників аналізувати факти, визначати причини й наслідки водних викликів та шукати реалістичні рішення на рівні людини, школи або громади. Сформууйте розуміння, що відповідальне ставлення до води — це не окрема екологічна порада, а практична громадянська дія, яка може впливати на здоров'я, безпеку й майбутнє спільноти.

Формат роботи

Аналіз реальних ситуацій, робота з даними, поведінковий аналіз, командний пошук рішень, особиста й групова діяльність.

Методична ідея

Вода подається як питання безпеки, здоров'я, інфраструктурної стійкості та відповідальності громади.

Підхід до навчання

- Вхід у тему через актуальну проблему або суспільно значущий кейс.
- Поєднання даних, візуального аналізу, обговорення, командної роботи.
- Орієнтація на пошук рішень на рівні людини, школи або громади.
- Завершення заняття створенням практичного продукту або пропозиції.

Учні й учениці 15–17 років краще сприймають тему, коли вона подається через реальні суспільні виклики, дані, аналіз фактів, дискусію та пошук рішень, а не лише через пояснення готових правил. Саме тому навчання будується навколо актуальних кейсів, візуального аналізу, командної роботи та створення практичного продукту. Такий формат допомагає старшокласникам побачити тему води як питання безпеки, справедливості, інфраструктури й особистої громадянської відповідальності.

Очікувані результати

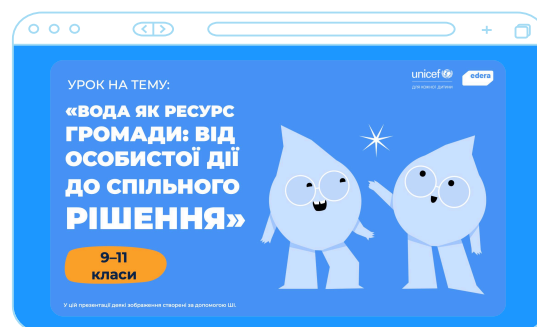
Після заняття учень / учениця:

- ✓ розпізнає безпечні й небезпечні дії з водою;
- ✓ пояснює зв'язок води з електроенергією, гігієною та здоров'ям;
- ✓ визначає причини й наслідки водних проблем;
- ✓ пропонує відповідальні рішення;
- ✓ формулює особисту водну дію на тиждень.

ВСТУП

Вітання та вступне слово вчителя / вчительки: «Вітаю вас! Сьогодні ми починаємо заняття про воду, але говоритимемо не лише про те, що вода потрібна людині щодня. Ми подивимося на воду ширше — як на ресурс, від якого залежать здоров'я, гігієна, навчання, робота шкіл, життя громад і навіть енергія».

ВХІДНЕ ОЦІНЮВАННЯ

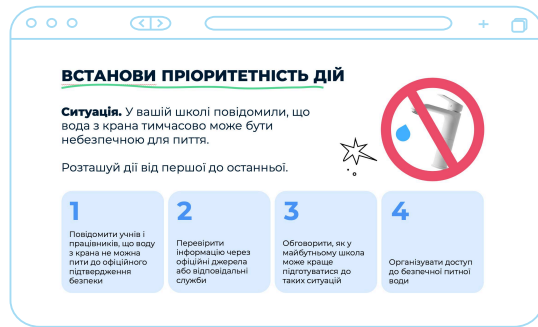
Під час заняття з безпечного та відповідального використання води **проведіть коротке вхідне та вихідне оцінювання за допомогою цього тесту**. Роздайте дітям аркуші, на яких вони зазначають усі правильні відповіді. Вказувати ім'я чи інші персональні дані не потрібно. Зберіть аркуші та підрахуйте кількість учнів та учениць, які дали правильну відповідь. Після заняття повторіть тест (йому відповідає окремий слайд наприкінці презентації), щоб оцінити, чи збільшилася кількість дітей, які коректно визначають алгоритм дій.

Якщо заняття проходить онлайн, діти можуть написати відповіді або на аркушах, надіславши фото, або в чаті. Також ви можете використати будь-який інший доступний інструмент опитування.

Після уроку занесіть дві цифри у цю [звітну форму](#).

Перша цифра — кількість дітей, які дали правильну відповідь на початку заняття, друга — кількість дітей, які дали правильну відповідь наприкінці заняття. Це дозволить оцінити, наскільки урок допоміг учням та ученицям краще запам'ятати тему.

Правильні відповіді:

Завдання 1 — А, Б, В, Д, Е.

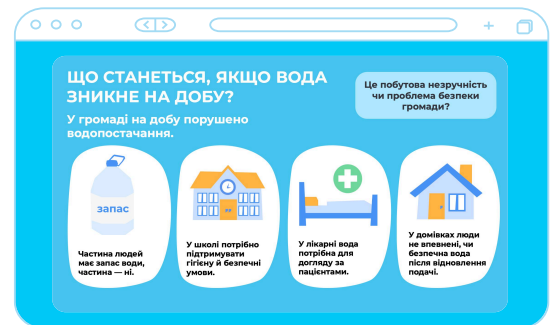
Завдання 2 — 2-1-4-3.

Не обговорюйте правильні відповіді на початку, щоб зберегти ефект повторного оцінювання наприкінці.

1 ВХІД У ТЕМУ. ВОДА ЯК РЕСУРС ГРОМАДИ

Що станеться, якщо вода зникне на добу?

Введіть реальний тригер: у громаді на добу порушено водопостачання. **Слайд показує,** що проблема торкається не однієї людини, а різних систем: школи, лікарні, домівок, запасів води.

Поставте основне запитання:

«Це побутова незручність чи проблема безпеки громади?».

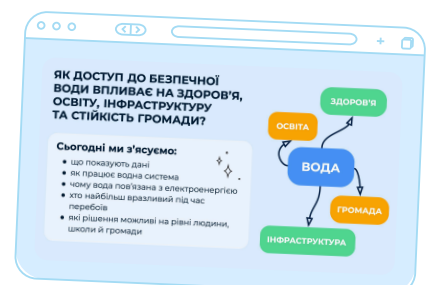
Попросіть учнів назвати, що саме зміниться в роботі школи, лікарні, родин.

Очікувані відповіді

Це ризики для гігієни, здоров'я, навчального процесу, догляду за пацієнтами та довіри до інформації.

Як доступ до безпечної води впливає на здоров'я, освіту, інфраструктуру та стійкість громади?

Скажіть учням та ученицям: «Сьогодні ми не просто повторимо, що воду треба берегти. Ми з'ясуємо, як працює водна система і чому від неї залежить громада». **Коротко озвучте пункти зі слайда.**

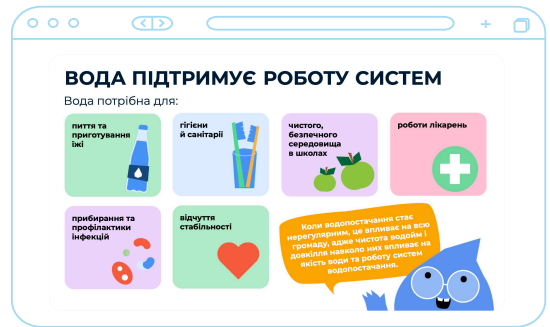

Вода підтримує роботу систем

Поясніть, що вода потрібна для пиття, приготування їжі, гігієни, санітарії, чистого середовища в школі, роботи лікарень, прибирання та профілактики інфекцій.

Запитайте учнів та учениць: «Який із цих пунктів найпомітніший у школі?»

А який часто залишається невидимим, доки вода не зникає?».

Очікувані відповіді

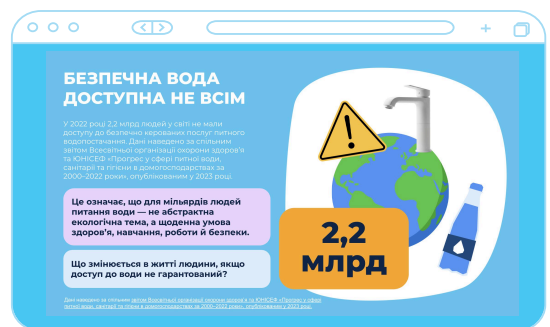
Підсумок: коли водопостачання нерегулярне, це впливає на всю громаду, бо вода підтримує роботу багатьох систем одночасно.

2 ДАНІ. ЩО МИ ЗНАЄМО ПРО ПРОБЛЕМУ

Безпечна вода доступна не всім

Перейдіть до глобальних даних.

Поясніть, що мільярди людей у світі не мають гарантованого доступу до чистої й безпечної питної води, тому вода є щоденною умовою здоров'я, навчання, роботи й безпеки.

Запитайте учнів та учениць: «Що змінюється в житті людини, якщо доступ до води не гарантований?».

Очікувані відповіді:

зростають ризики хвороб, витрачається час на пошук води, ускладнюється навчання, гігієна, приготування їжі, робота та загалом життя родин.

Доступ до води розподілений нерівномірно

Поясніть різницю між ситуацією, коли вода доступна вдома з крана, і ситуацією, коли люди витрачають час, сили або кошти, щоб отримати безпечну воду.

Поставте запитання:

«Чому вода може бути питанням соціальної справедливості?».

Підсумуйте: нерівний доступ впливає на здоров'я, освіту, час для навчання й роботи, безпеку родини та можливості громади розвиватися.

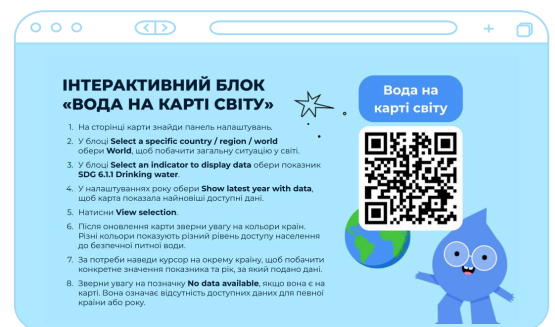
Інтерактивний блок «Вода на карті світу»

Поясніть учням та ученицям, що інтерактивна карта SDG 6 допомагає побачити, як відрізняється доступ до безпечної питної води у різних країнах. Перед уроком відкрийте карту або підготуйте скрін. На уроці покажіть, як обрати World, показник SDG 6.1.1 Drinking water і найновіші доступні дані.

Попросіть учнів звернути увагу на різні кольори країн.

Запитайте учнів та учениць: «Що ви помітили? Чи однакова ситуація в різних країнах? Що означає No data available?».

Підведіть, що дані теж можуть бути неповними.

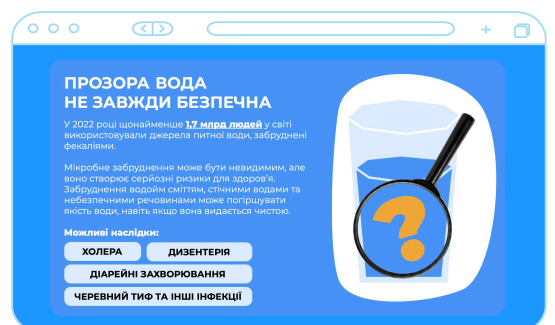

Прозора вода не завжди безпечна

Розкажіть учням та ученицям, що мікробне забруднення може бути невидимим. Вода може виглядати чистою, але містити ризики через фекальне забруднення, стічні води, пошкоджену інфраструктуру або кризові ситуації. У 2022 році щонайменше 1,7 млрд людей у світі використовували джерела питної води, забруднені фекаліями.

Запитайте учнів та учениць:

«Чому ми не можемо оцінювати безпечність води лише на око?».

Очікувані відповіді:

мікробів не видно; потрібні перевірені джерела, очищення, кип'ятіння за рекомендаціями, офіційна інформація.

Для України вода — питання війни, інфраструктури й безпеки

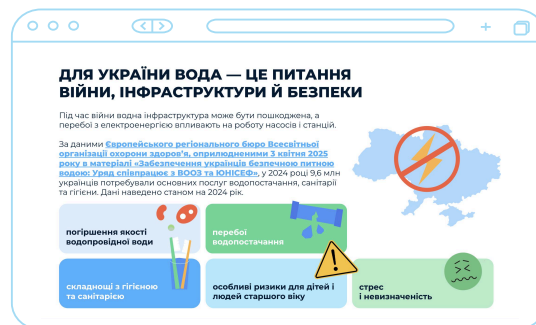
Під час війни може пошкоджуватися водна інфраструктура, а перебої з електроенергією впливають на роботу насосів і станцій.

Попросіть учнів та учениць назвати,

які наслідки, зображені на екрані, вони

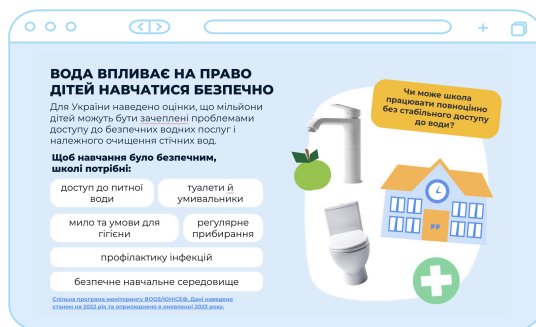
бачили або про які чули: погіршення якості води, перебої водопостачання, стрес, складнощі з гігієною, ризики для дітей і людей старшого віку.

Наголосіть учням та ученицям, що це локальний, реальний для України виклик, а не лише глобальна тема.

Вода впливає на право дітей навчатися безпечно

Школа не може повноцінно працювати без питної води, туалетів, умивальників, мила, прибирання та профілактики інфекцій. Для України наведено оцінки, що мільйони дітей можуть бути зачеплені проблемами доступу до безпечних водних послуг і належного очищення стічних вод.

Запитайте клас: «Чи може школа працювати повноцінно без стабільного доступу до води? Що буде першим порушено?».

Очікувані відповіді:

гігієна, туалети, харчування, прибирання, безпечне середовище, психологічне відчуття стабільності.

Інтерактив «Що показують ці дані?»

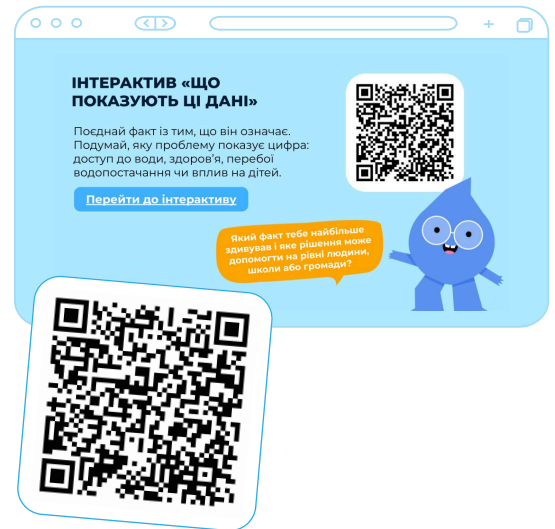
Проведіть гру за QR-кодом, покликанням або усно.

Після гри запитайте учнів та учениць:

«Який факт вас найбільше здивував і яке рішення може допомогти на рівні людини, школи або громади?».

Підведіть клас до висновку, що дані потрібні не для страху, а для точнішого розуміння проблеми й пошуку рішення.

[Перейти до інтерактиву](#)

3 ПОВЕДІНКА.

ЧОМУ ЗНАННЯ НЕ ЗАВЖДИ СТАЄ ДІЄЮ

Знати — не означає діяти

Згідно з дослідженням ЮНІСЕФ та Rating Group (2026), близько третини дітей та молоді демонструє виражену екологічну поведінку. Але між «я вважаю це важливим» і «я роблю це регулярно» залишається розрив.

Поясніть класу, що знання не завжди автоматично переходить у регулярну дію. Є розрив між «знаю», «вважаю важливим» і «роблю регулярно».

Запитайте учнів та учениць: «Чому люди можуть знати, що воду треба берегти, але не робити цього щодня?».

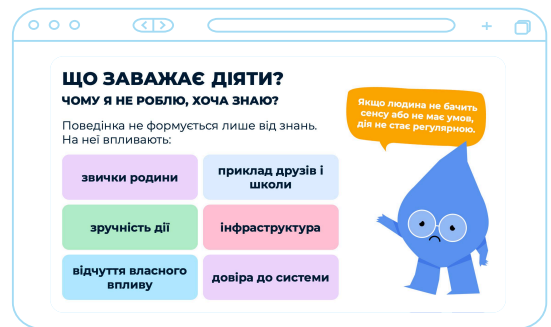
Очікувані відповіді:

забувають, не бачать сенсу, немає звички, незручно, немає підтримки родини чи школи.

Що заважає діяти?

Поясніть учням та ученицям, що поведінку формують не лише знання, а й звички родини, приклад друзів і школи, зручність дії, інфраструктура, довіра до системи та відчуття власного впливу.

Попросіть учнів обрати один бар'єр, який найчастіше заважає діяти в реальному житті, і коротко пояснити.

Родина як норма поведінки

Дослідження ЮНІСЕФ та Rating Group (2026) показують, що кращий поведінковий профіль мають ті діти, які називають родину джерелом інформації про екологію. Це означає, що поведінка формується не знаннями, а повторюваною практикою (закривати кран, економити гарячу воду, перевіряти протікання, мати запас води, знати, яку воду можна пити, не забруднювати водойми).

Запитайте учнів та учениць: «Яка одна родинна водна звичка може реально працювати щодня?».

Економія води — це не лише «менше платити»

Поясніть учням та ученицям сильну рамку поведінки: економити воду — це не тільки про гроші, а про безпеку, стабільність системи, спільну дію й відповідальність.

Скажіть: «Коли ми не марнуємо воду, ми зменшуємо навантаження на систему, енергію та інфраструктуру. А коли не забруднюємо водойми, зменшуємо потребу в додатковому очищенні».

4 ВОДА ЯК СИСТЕМА. ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРА

Вода в крані — результат роботи системи

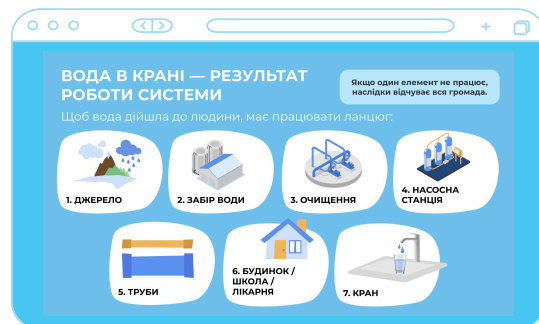
Продемонструйте учням та ученицям ланцюг:

джерело → забір води → очищення → насосна станція → труби → будинок / школа / лікарня → кран.

Запитайте: «Який елемент цього ланцюга найвразливіший під час кризи?

Що буде, якщо він не працює?».

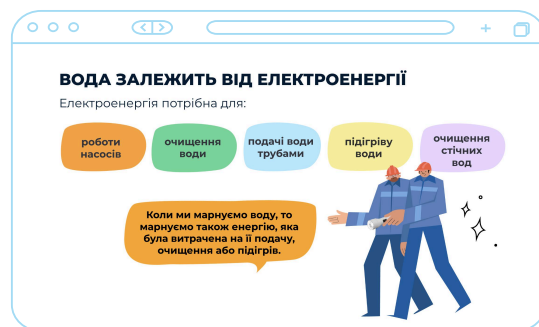
Підсумуйте: якщо один елемент не працює, наслідки відчуває вся громада.

Вода залежить від електроенергії

Електроенергія потрібна для роботи насосів, очищення води, подачі трубами, підігріву води та очищення стічних вод.

Скажіть: «Коли ми марнуємо воду, то марнуємо також енергію, яка була витрачена на її подачу, очищення або підігрів».

Методичний акцент

Опишіть зв'язок: енергія → насос → очищення → вода в крані.

Коли система зупиняється

Поясніть причинно-наслідковий ланцюг:

немає електроенергії → не працюють насоси → вода подається нерегулярно → складніше підтримувати гігієну → зростають ризики для здоров'я → установи працюють у складніших умовах.

Запитайте в учнів та уениць:

«Які дії людини можуть зменшити наслідки перебоїв?».

Очікувані відповіді:

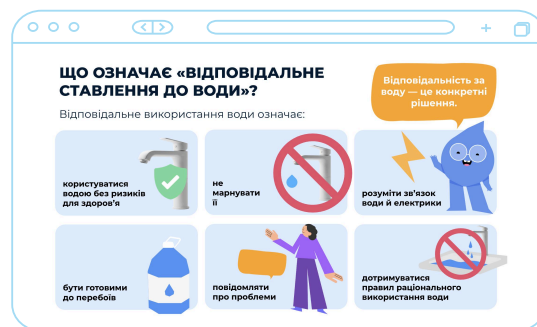
мати запас води, не марнувати воду, перевіряти інформацію, використовувати безпечну альтернативу, повідомляти про проблеми.

Що означає відповідальне ставлення до води?

Підсумуйте блок системи.

Відповідальне використання означає:

- користуватися водою без ризиків для здоров'я;
- не марнувати воду;
- розуміти зв'язок води й енергії;
- бути готовими до перебоїв води;
- повідомляти дорослих про проблеми з водопостачанням;
- дотримуватися правил раціонального використання води.

Запитайте: «Який пункт залежить від особистої дії, а який — від школи або громади?».

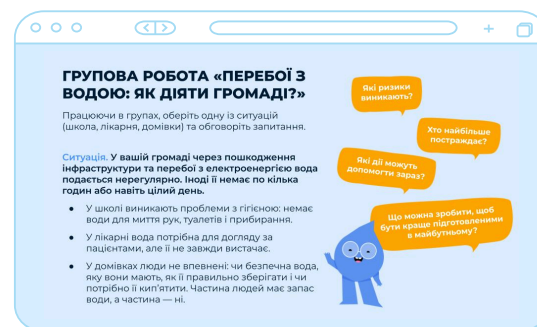
Підведіть учнів та учениць до висновку, що відповідальність за воду — це конкретні рішення, а не абстрактна фраза.

Групова робота «Перебої з водою: як діяти громаді?»

Озвучте учням та ученицям ситуацію:

«У вашій громаді через пошкодження інфраструктури та перебої з електроенергією вода подається нерегулярно. Іноді її немає по кілька годин або навіть цілий день.

- У школі виникають проблеми з гігієною: немає води для миття рук, туалетів і прибирання.
- У лікарні вода потрібна для догляду за пацієнтами, але її не завжди вистачає.
- У домівках люди не впевнені: чи безпечна вода, яку вони мають, як її правильно зберігати і чи потрібно її кип'ятити. Частина людей має запас води, а частина — ні».

Об'єднайте учнів у групи. Кожна група обирає одну ситуацію:

Школа

Лікарня

Домівки

Завдання: визначити ризики, хто найбільше постраждає, що допоможе зараз, що зробити для майбутньої готовності.

- Дайте 5–7 хвилин на обговорення. Відповіді будуть використані далі для формулювання рішень.

5 ВОДА І ЗДОРОВ'Я

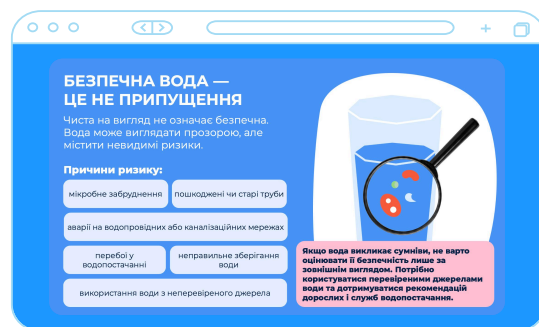
Безпечна вода — це не припущення

Поясніть учням та ученицям, якщо вода викликає сумніви, не варто оцінювати її безпечність лише за зовнішнім виглядом.

Потрібно користуватися перевіреними джерелами води та дотримуватися рекомендацій дорослих і служб водопостачання. Чиста на вигляд не означає безпечна.

Вода може виглядати прозорою, але містити невидимі ризики.

Запитайте: «Які причини можуть зробити воду небезпечною?».

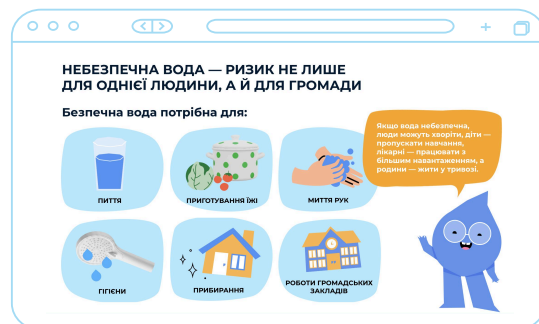
Очікувані відповіді:

мікробне забруднення, аварії на мережах, старі труби, перебої, неправильне зберігання, неперевірене джерело.

Небезпечна вода — ризик для громади

Небезпечна вода впливає не лише на одну людину: люди можуть хворіти, діти пропускати навчання, лікарні працювати з більшим навантаженням, а родини жити у тривозі.

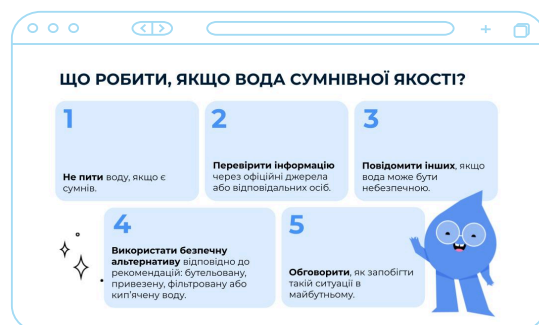
Попросіть учнів назвати, для чого потрібна безпечна вода (пиття, приготування їжі, миття рук, гігієна, прибирання, робота громадських закладів).

Що робити, якщо вода сумнівної якості?

Покажіть класу алгоритм дій, якщо є сумніви у якості питної води:

- ➔ не пити воду, якщо є сумнів;
- ➔ перевірити інформацію через офіційні джерела або відповідальних осіб;
- ➔ повідомити інших;
- ➔ використати безпечну альтернативу; обговорити, як запобігти ситуації в майбутньому.

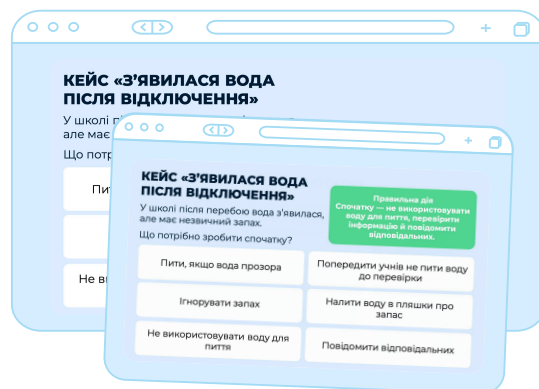

Попросіть учнів та учениць пояснити, чому порядок саме такий. Особливо підкресліть, що першим кроком є безпечна поведінка і перевірка інформації.

Кейс «З'явилася вода після відключення»

Озвучте учням та ученицям кейс:

«У школі після перебою вода з'явилася, але має незвичний запах. Оберіть, що зробити спочатку». Попросіть учнів швидко проголосувати за правильні дії. Не пояснюйте одразу, дайте їм аргументувати вибір.

Очікувані відповіді:

не використовувати воду для пиття, попередити учнів не пити до перевірки, повідомити відповідальних.

Поясніть правильну відповідь: спочатку не використовувати воду для пиття, перевірити інформацію й повідомити відповідальних.

Скажіть: «Прозорість не скасовує ризику.

Незвичний запах — це сигнал обережності. У школі важливо не чекати, а попередити людей і діяти за алгоритмом».

Закріпіть інформацію повідомленням: у ситуаціях сумніву краще обрати безпечну альтернативу, ніж ризикувати здоров'ям.

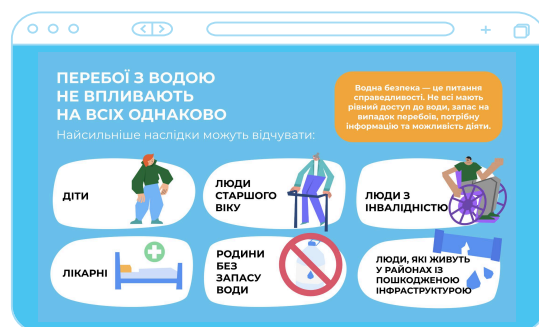
6 ВОДА І СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Перебої з водою не впливають на всіх однаково

Поясніть учням та ученицям ідею справедливості: наслідки перебоїв можуть сильніше відчувати діти, люди старшого віку, люди з інвалідністю, лікарні, родини без запасу води, люди в районах із пошкодженою інфраструктурою.

Запитайте: «Хто у вашій громаді може потребувати найбільшої підтримки під час перебоїв з водою?».

Підведіть учнів до висновку, що водна безпека — це питання справедливості, бо не всі мають однаковий доступ, запас, інформацію й можливість діяти.

Вода як гуманітарний стандарт

Поясніть, що згідно з дослідженнями WHO та Sphere Handbook у надзвичайних ситуаціях орієнтиром є мінімум 15 літрів води на людину на день для базових потреб: пиття, приготування їжі, миття рук, гігієни та санітарних потреб. Для базової гігієни бажано мати близько 20 літрів.

Наголосіть, що це сумарний об'єм, до якого може входити питна, бутельована, привізана або технічна вода залежно від способу використання.

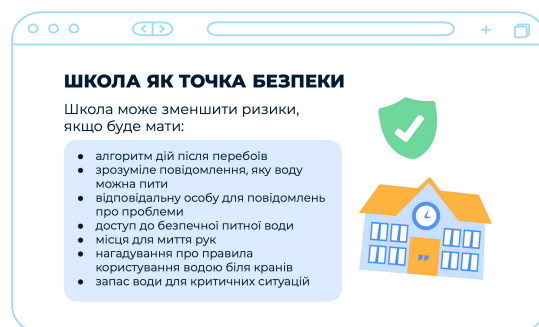
Тобто не вся ця вода для пиття.

Підсумуйте, що вода — це не лише виживання, а й гідність, здоров'я, стабільність і відновлення громади.

Школа як точка безпеки

Повідомте, що школа може зменшити ризики, якщо має алгоритм дій після перебоїв, зрозуміле повідомлення, яку воду можна пити, відповідальну особу, безпечну питну воду, нагадування біля кранів, місця для миття рук і запас води.

Запитайте в учнів та учениць: «Що з цього вже є у нашій школі, а що можна було б покращити?».

Методичний акцент

Ця інформація готує учнів та учениць до практичної частини: вони мають мислити не лише як споживачі, а як учасники безпечного шкільного середовища.

7 ДАНІ → АНАЛІЗ → РІШЕННЯ

Інтерактив «Факт → рішення»

Попросіть групи учнів обрати один факт зі слайда: глобальний доступ, прозора вода, електроенергія і водопостачання, сімейні практики, алгоритм для школи.

Учні та учениці повинні перетворити факт на рішення за схемою: факт → проблема → кого зачіпає → рішення.

Очікуваний результат:

учні та учениці вчаться бачити за даними конкретну проблему й можливу дію.

Поясніть формулу аналізу даних: що показує цифра, кого це зачіпає, яка причина проблеми, яке рішення можливе, хто має діяти.

Попросіть одну групу на прикладі свого факту пройти всі п'ять кроків уголос.

Бар'єр «Я не можу вплинути»

Один із бар'єрів поведінки — відчуття, ніби одна людина нічого не змінює. Але вплив має різні рівні: я, родина, школа, громада.

Запитайте в класу: «На якому рівні ви реально можете діяти вже цього тижня?».

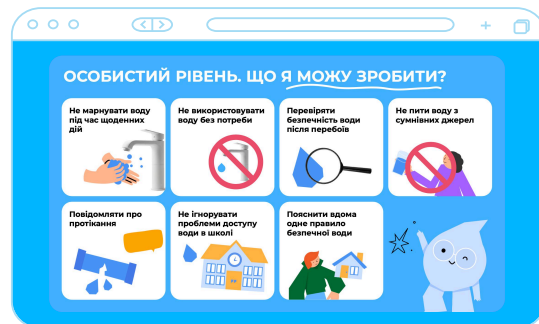
Підведіть учнів та учениць до думки, що вплив починається з дії. Особиста дія стає сильнішою, коли її підтримує родина, школа й громада.

Особистий рівень. Що можу зробити я?

Розгляньте конкретні особисті дії:

- не марнувати воду;
- не використовувати воду без потреби;
- перевіряти безпечність після перебоїв;
- не пити з сумнівних джерел;
- повідомляти про протікання;
- не ігнорувати проблеми доступу в школі, пояснити вдома правило безпечної води.

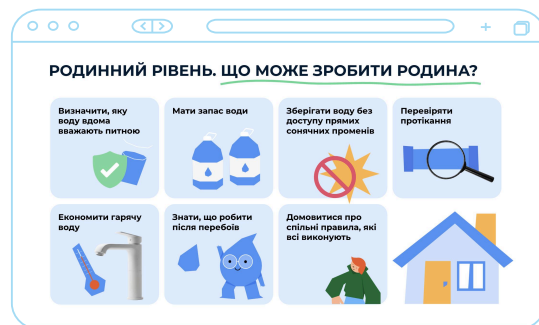

Попросіть учнів та учениць обрати одну дію, яку вони реально можуть виконувати протягом тижня.

Що може зробити родина?

Поясніть родинні рішення:

- визначити, яку воду вдома вважають питною;
- мати запас води;
- зберігати воду без прямих сонячних променів;
- перевіряти протікання;
- економити гарячу воду;
- знати, що робити після перебоїв;
- домовитися про спільні правила.

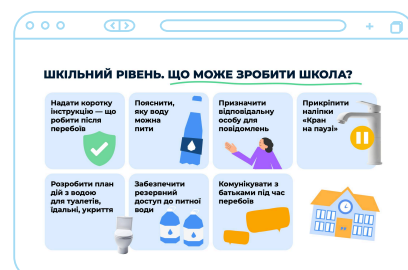
Запитайте: «Яке правило можна обговорити вдома без конфлікту і реально виконувати?».

Підведіть учнів до розуміння того, що родинна водна безпека — це прості домовленості, які всі розуміють.

Що може зробити школа?

Розгляньте шкільні рішення:

- надати коротку інструкцію — що робити після перебоїв;
- пояснити, яку воду можна пити;
- призначити відповідальну особу для повідомлень;
- прикріпити наліпки «Кран на паузі»;

- розробити план дій з водою для туалетів, їдальні, укриття;
- забезпечити резервний доступ до питної води;
- комунікувати з батьками під час перебоїв.

Запитайте: «Яке з цих рішень учні можуть запропонувати адміністрації або учнівському самоврядуванню?».

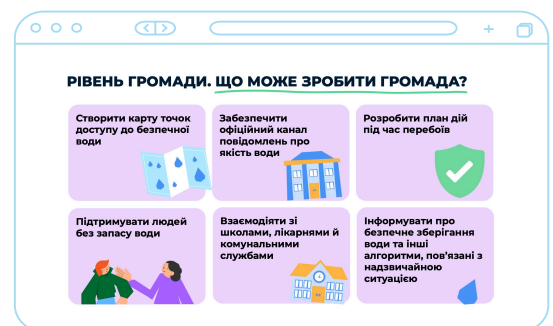
Очікувані відповіді:

наліпки, інформаційне повідомлення, постер, ідея резервної води, алгоритм після перебоїв.

Що може зробити громада?

Поясніть системні рішення:

- створити карту точок доступу до безпечної води;
- забезпечити офіційний канал повідомлень про якість води;
- розробити план дій під час перебоїв;
- підтримувати людей без запасу води;
- взаємодіяти зі школами, лікарнями й комунальними службами;
- інформувати про безпечне зберігання води та інші алгоритми, пов'язані з надзвичайною ситуацією.

Запитайте: «Яке рішення неможливо реалізувати лише силами однієї людини? Хто має бути залучений?».

Підсумуйте: рівень громади потребує координації й довіри до офіційної інформації.

Стійкість громади складається з малих рішень

Поясніть класу, що одна дія не розв'язує проблему повністю, але багато повторюваних дій створюють систему. Особиста дія → родинна практика → шкільні правила → план громади → стійкість до перебоїв.

Попросіть учнів навести приклад,

як одна маленька дія може перейти на рівень школи або громади.

Підсумуйте: стійкість — це не одна велика дія, а система малих рішень.

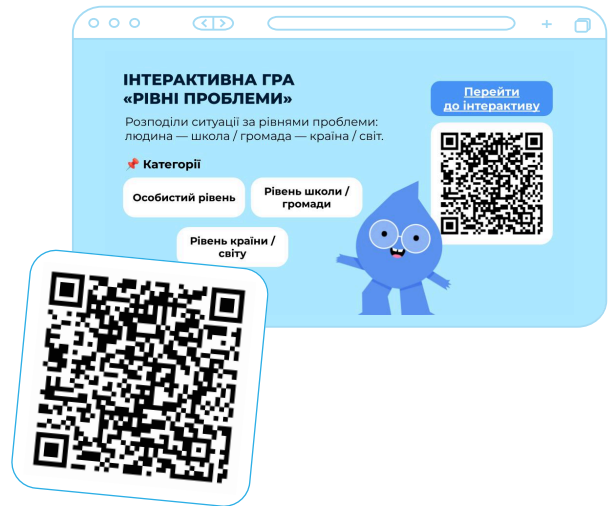
Інтерактивна гра «Рівні проблеми»

Проведіть гру за покликанням або усно.

Після виконання запитайте: «Чи може одна проблема належати одразу до кількох рівнів?».

Учні та учениці розподіляють ситуації за рівнями: особистий рівень, рівень школи або громади, рівень країни чи світу.

[Перейти до інтерактиву](#)

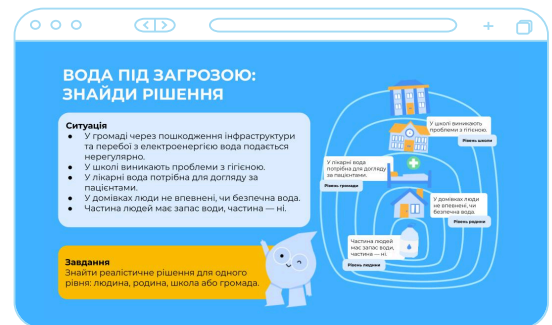
9 ПРАКТИЧНА РОБОТА

Практична робота

«Вода під загрозою: знайдіть рішення»

Поверніть учнів до комплексної ситуації:

«У громаді через пошкодження інфраструктури та перебої з електроенергією вода подається нерегулярно. У школі виникають проблеми з гігієною. У лікарні вода потрібна для догляду за пацієнтами. У домівках люди не впевнені, чи безпечна вода. Частина людей має запас води, частина — ні».

Об'єднайте учнів у групи. Завдання: знайти реалістичне рішення для одного рівня — людина, родина, школа або громада.

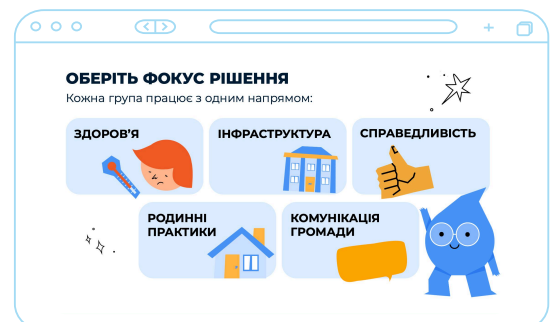
Дайте групам 7–10 хвилин. **Попросіть працювати практично:** не «треба розв'язати проблему води», а «що саме можна зробити».

Оберіть фокус рішення

Кожна група обирає один напрям:

здоров'я, інфраструктура, справедливість, родинні практики, комунікація громади.

Попросіть учнів записати фокус і не змішувати всі проблеми одразу. Скажіть: «Що точніший фокус, то реалістичніше рішення».

Приклади:

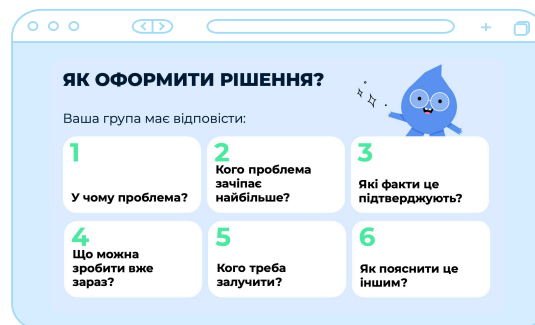
- здоров'я — алгоритм безпечної води;
- інфраструктура — резервний запас;
- справедливість — підтримка вразливих;
- родинні практики — сімейне правило;
- комунікація — зрозуміле повідомлення.

Як оформити рішення?

Поясніть структуру відповіді групи: у чому проблема, кого вона зачіпає найбільше, які факти це підтверджують, що можна зробити вже зараз, хто має бути залучений, як пояснити це іншим.

Дайте учням шаблон на дошці або попросіть переписати шість питань.

Очікуваний продукт:

короткий план, постер, повідомлення, мінікампанія або пропозиція для школи або громади.

Презентація рішень. Від проблеми до рішення

Кожна група презентує рішення за схемою: проблема → наслідки → рішення → перша дія цього тижня → повідомлення для людей, школи або громади.

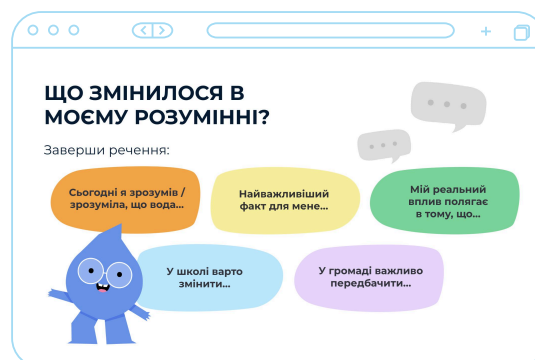
Дайте 1–2 хвилини на групу. Інші учні слухають і відмічають, чи рішення реалістичне, безпечне й корисне для більшості.

Після виступів запитайте: «Які рішення можна об'єднати? Яке можна спробувати реалізувати в школі найшвидше?».

Рефлексія, обіцянка, висновки

Учні завершують речення: «Сьогодні я зрозумів/-ла, що вода...»; «Найважливіший факт для мене...»; «Мій реальний вплив полягає в тому, що...»; «У школі варто змінити...»; «У громаді важливо передбачити...».

Дайте 2–3 хвилини на індивідуальну відповідь. За бажанням кілька учнів читають одну фразу.

Групова обіцянка

Учні та учениці в групах формують одну спільну дію, яку може реалізувати група або клас: економити воду, нагадувати іншим, перевіряти витоки, створити постер, запропонувати ідею для школи, підтримувати чистоту довкола джерел води або власний варіант.

Попросіть групи продовжити речення: «Після цього заняття ми готові...». Обіцянка має бути конкретною, реальною і виконуваною.

Попрацюйте в групах і сформулюйте одну спільну дію, яку може реалізувати ваша група або клас.

- ☐ Економити воду щодня
- ☐ Нагадувати іншим про важливість води
- ☐ Перевіряти, чи немає витоків води в школі
- ☐ Створити постер або повідомлення для школи
- ☐ Запропонувати ідею для покращення водної безпеки у школі
- ☐ Підтримувати чистоту довкола джерел води
- ☐ Інша дія: _____

Наша спільна дія: _____

Місце: _____ Назва групи: _____ Дата: _____

Після цього заняття ми готові...

Приклад:

«Після цього заняття ми готові створити коротке повідомлення для школи про дії після перебоїв з водою».

Поведінкове закріплення.

Моя водна дія після уроку

Кожна дитина обирає одну дію, яку готова виконувати цього тижня: закривати воду, вимикати під час намилювання рук, перевіряти безпечність після перебоїв, повідомляти про протікання, нагадати родині про запас води, запропонувати ідею для школи, не забруднювати водойми.

Попросіть учнів записати особисту обіцянку: «Після цього заняття я буду...».

Наголосіть: дія має бути маленькою, але реальною. Саме повторення формує звичку.

МОЯ ВОДНА ДІЯ ПІСЛЯ УРОКУ

Обери одну дію, яку реально готовий / готова виконувати цього тижня:

- ☐ закривати воду під час чищення зубів та миття посуду
- ☐ вимикати воду, коли намилюю руки
- ☐ перевіряти, чи безпечна вода, після перебоїв
- ☐ повідомляти дорослим про протікання
- ☐ нагадати родині про запас питної води
- ☐ запропонувати ідею для школи
- ☐ не залишати сміття біля водойм
- ☐ повідомляти про випадки забруднення води
- ☐ не виливати небезпечні речовини у каналізацію
- ☐ пояснювати іншим, чому чисті водойми важливі для всіх
- ☐ своє діло: _____

Моя обіцянка Після цього заняття я буду: _____

Висновки

Підсумуйте: вода — це не лише те, що тече з-під крана. Це інфраструктура, енергія, гігієна, робота шкіл, лікарень і відчуття стабільності. За кожною цифрою стоять реальні люди та ситуації.

Скажіть: «Ми не просто зрозуміли проблему, а навчилися її аналізувати й шукати рішення».

Поясніть формулу стійкого та безпечного водокористування: безпечна вода + відповідальна поведінка + родинні практики + інфраструктура + перевірена інформація + спільні дії.

Озвучте формулу дії: «Перевір → використовуй розумно → запропонуй рішення → залучи інших».

Попросіть учнів навести приклад до кожного кроку.

Підсумок: відповідальна дія починається з перевірки інформації та завершується залученням інших до рішення.

ДОМАШНЯ МІСІЯ

1. «Лабораторія води»

Поясніть завдання: дослідити 2–3 види води вдома і зрозуміти, що зовнішній вигляд та прозорість води не дорівнюють її якості.

Учні разом із родиною порівнюють воду з-під крана, кип'ячену, фільтровану, бутельовану. Потрібні прозорі склянки, зразки води, аркуш / зошит, ліхтарик за бажанням.

Попередьте: це спостереження, а не лабораторне підтвердження безпечності. Пити сумнівну воду не можна.

2. «Скільки води ми витрачаємо?»

Поясніть другу частину домашньої місії: дослідити, скільки води може витрачатися або марнуватися вдома, і розрахувати вплив однієї звички за день, місяць і рік.

Учень чи учениця обирає дію: чищення зубів, миття рук, миття посуду, душ або протікання крана. Вимірює, скільки води витікає за 10 секунд, і множить на 6, щоб отримати витрати за хвилину.

Приклад: якщо за 10 секунд набралось 1,5 л, то за 1 хвилину витікає $1,5 \times 6 = 9$ л.

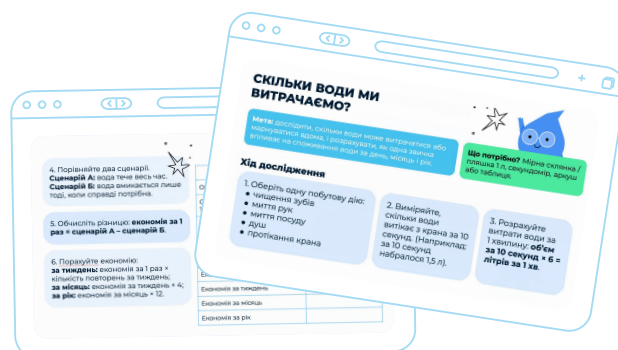
Поясніть розрахунки: порівняти сценарій А, коли вода тече весь час, і сценарій Б, коли вода вмикається лише за потреби.

Різниця — це економія за один раз.

Попросіть учнів заповнити таблицю: обрана дія, витрати за 10 секунд, за 1 хвилину, сценарій А, сценарій Б, економія за 1 раз, тиждень, місяць, рік.

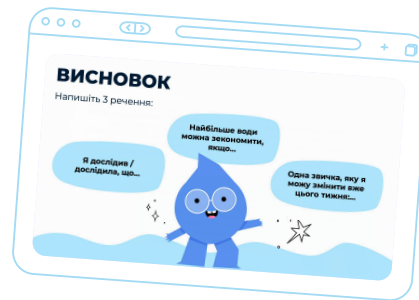
Формули:

- економія за тиждень = економія за 1 раз × кількість повторень;
- за місяць = за тиждень × 4;
- за рік = за місяць × 12.

Висновок. Учні та учениці пишуть три речення:

«Я дослідив / дослідила, що...», «Найбільше води можна зекономити, якщо...», «Одна звичка, яку я можу змінити вже цього тижня...». **Поясніть**, що висновок має спиратися на вимірювання, а не лише на загальну думку.

ВИХІДНЕ ОЦІНЮВАННЯ

У завданні 1 поверніть учнів та учениць до питання про те, що допомагає зберігати воду безпечною та доступною. Завдання повторює логіку вхідного оцінювання, щоб учні порівняли стартове й кінцеве розуміння.

Попросіть учнів обрати всі правильні варіанти. Після відповіді коротко обговоріть, чи змінилося їхнє ставлення до варіантів.

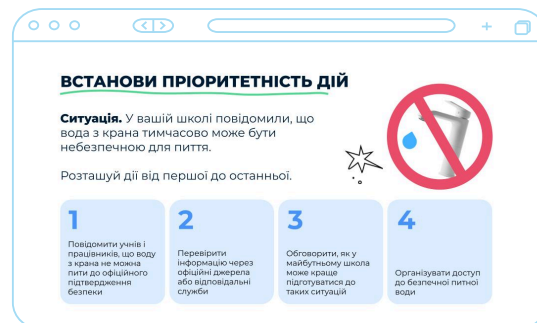

Правильні відповіді: А, Б, В, Д, Е. **Неправильне твердження** — Г.

У завданні 2 учні та учениці знову встановлюють пріоритетність дій у ситуації, коли вода з крана може бути небезпечною для пиття.

Попросіть розташувати дії від першої до останньої.

Порівняйте з відповідями на початку уроку.

Правильна послідовність: 2 → 1 → 4 → 3.

Якщо формулювати як алгоритм: перевірити → повідомити → організувати безпечну альтернативу → обговорити підготовку на майбутнє.

Завершіть урок коротким позитивним акцентом.

Подякуйте учням за роботу з даними, обговорення і пропозиції рішень.

Скажіть: «Сьогодні ми побачили, що водна безпека починається не лише з крана, а з наших рішень, перевіреної інформації, родинних практик, шкільних правил і готовності громади діяти разом».

МОЇ НОТАТКИ

МОЇ НОТАТКИ

МОЇ НОТАТКИ

МОЇ НОТАТКИ

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

БАЗА ЗНАНЬ «СПІЛЬНОТЕКА» ВІД ЮНІСЕФ

